

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)
  - 1.1 จุดประสงค์กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ (ภาษาไทย)
  - 1.2 คำอธิบายรายวิชาภาษาไทยด้านการเขียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2
  - 1.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านทักษะการเขียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2
  - 1.4 การวัดและประเมินผลทักษะการเขียน
2. ความคิดสร้างสรรค์
  - 2.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
  - 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์
  - 2.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
  - 2.4 ลักษณะของผู้มีความคิดสร้างสรรค์
  - 2.5 ครูกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
  - 2.6 ทักษะทางการคิดที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์
  - 2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิด การพูด การเขียนและการกระทำเชิงสร้างสรรค์
  - 2.8 การวัดความคิดสร้างสรรค์
3. การสอนภาษาไทย
  - 3.1 แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย
  - 3.2 การสอนภาษาไทย
4. การเขียนเชิงสร้างสรรค์
  - 4.1 ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
  - 4.2 ความมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
  - 4.3 ลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

- 4.4 องค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
- 4.5 กิจกรรมการเขียนและรูปแบบการเขียนเชิงสร้างสรรค์
- 4.6 หลักในการจัดกิจกรรมการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์
- 4.7 แนวการส่งเสริมการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์
- 4.8 ข้อเสนอแนะสำหรับครูในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์
- 4.9 ประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
- 4.10 การประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์

5. แบบฝึก

- 5.1 ความหมายของแบบฝึก
- 5.2 ลักษณะของแบบฝึกที่ดี
- 5.3 ประโยชน์ของแบบฝึก
- 5.4 หลักการสร้างแบบฝึก
- 5.5 หลักการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก
- 5.6 ขั้นตอนในการสร้างแบบฝึก
- 5.7 การหาประสิทธิภาพของแบบฝึก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1. การเขียนเชิงสร้างสรรค์
  - 1.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 1.2 งานวิจัยต่างประเทศ
- 2. แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์
  - 2.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

1. จุดประสงค์กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ (ภาษาไทย)

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้กำหนดจุดประสงค์กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ (ภาษาไทย) ไว้ดังนี้

“ ภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง การพูด อ่าน และเขียนตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
2. สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้และถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล
3. สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้
4. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น ๆ
5. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล
6. มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการสร้างเสริมความมั่งคั่งงามในชีวิต

2. คำอธิบายรายวิชาภาษาไทยด้านการเขียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2

การเขียน

คำอธิบายรายวิชา

ฝึกคัดลายมือ เขียนสะกดคำ ประสมอักษร เขียนคำ วลี ประโยค ตามที่กำหนดให้ โดยใช้คำพื้นฐาน ประมาณ 450 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และประมาณ 800 คำในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ฝึกอภิปราย ชักถาม เกี่ยวกับโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ ใจความสำคัญของเรื่องที่จะเขียน ฝึกเขียนตามคำบอก เขียนอธิบายภาพเขียนเล่าเรื่อง เขียนแสดงความนึกคิดและเขียนเรื่องจากจินตนาการ

ฝึกปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามข้อปฏิบัติและหลักเกณฑ์ในการเขียน ใช้การเขียนในการเพิ่มพูนความรู้

เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง สวยงาม สื่อความได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียน และนำการเขียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

3. จุดประสงค์การเรียนรู้ด้านทักษะการเขียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2

การเขียน

1. เขียนสะกดคำโดยใช้คำพื้นฐานที่กำหนดให้
2. คัดลายมือถูกต้องและสวยงาม
3. เขียนบรรยายภาพ เล่าเรื่อง แสดงความนึกคิด โดยลำดับความคิดและเหตุการณ์
4. มีความพอใจในการเขียน
5. ปฏิบัติตนตามคำแนะนำที่ได้รับในการเขียน

4. การวัดและประเมินผลทักษะการเขียน

เกณฑ์การให้คะแนนเขียนเรียงความหรือเขียนเรื่องจากภาพ (สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537 : 15 - 31) แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินร่วมกันตั้งแต่ ป.1 - 6 มี 2 เกณฑ์ คือ

1.1 รูปแบบการเขียน

1.2 การใช้ภาษาและสะกดคำ

ตอนที่ 2 เป็นหลักเกณฑ์การให้คะแนนเนื้อเรื่องที่เขียน เนื้อเรื่องและแนวคิดเพิ่มเติม
ชั้น ป.1 - 3

เกณฑ์การให้คะแนนปรากฏดังตาราง 1 และ 2

ตาราง 1 เกณฑ์การให้คะแนนรูปแบบการเขียน และการใช้ภาษาและสะกดคำ

หลักเกณฑ์การเขียน	การให้คะแนน		
	ป.1 - 2	ป.3 - 4	ป.5 - 6
1.1 รูปแบบการเขียน ป.1 - 6 (คะแนนเต็ม)	(1)	(1)	(1)
(1) ตั้งชื่อเรื่องได้เหมาะสมกับเรื่องราวในภาพ	1	1	-
(2) เขียนคำนำสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและเขียนแยกส่วน ออกมาเห็นเด่นชัด	-	-	1
(3) เขียนสรุปสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและเขียนแยกส่วน ออกมาเห็นเด่นชัด	-	-	1
ถ้ารายการใดรายการหนึ่งไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตาม หลักเกณฑ์ให้รายการนั้น 0 คะแนน			
1.2 การใช้ภาษาและสะกดคำ ป.1 - 6 (คะแนนเต็ม)	(3)	(3)	(3)
1.2.1 ใช้ภาษาเหมาะสม และเลือกใช้คำสื่อความหมายได้ ชัดเจน	1	1	1
(1) เขียนประโยคสำนวนรัดกุม และสื่อความหมาย ชัดเจนตลอดเรื่อง	-	-	2
(2) เขียนประโยคสำนวนไม่รัดกุม แต่สื่อความหมายได้ เข้าใจ หรือเขียนประโยคสำนวนรัดกุมแต่สื่อความหมาย ไม่ชัดเจนนัก	-	-	1
(3) ใช้ภาษาและคำไม่เหมาะสม หรือเขียนประโยค ฟุ่มเฟือยสื่อความหมายไม่ชัดเจน	0	0	0
1.2.2 การเขียนสะกดคำ			
ถูกต้องทุกคำ	2	2	1
ผิด 1 - 3 คำ	1	1	1
ผิด 4 - 5 คำ	1	1	0
ผิดตั้งแต่ 6 คำขึ้นไป	0	0	0
หมายเหตุ การนับคำผิดไม่นับคำซ้ำ			

ตาราง 2 เกณฑ์การให้คะแนนเนื้อเรื่องที่เขียน เนื้อเรื่องและแนวคิดเพิ่มเติม ชั้น ป.1 - 3

หลักเกณฑ์การเขียน	การให้คะแนน	
	ป.1 - 2	ป.3
เนื้อเรื่องและแนวคิดเพิ่มเติม เฉพาะชั้น ป.1 - 3 (คะแนนเต็ม)	(6)	(6)
(1) เขียนเรื่องได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ในภาพทุกภาพและลำดับความได้ต่อเนื่อง	5	4
(2) เขียนเรื่องได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ในภาพบางภาพแต่ลำดับความได้ต่อเนื่อง	4	3
(3) เขียนเรื่องได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ในภาพทุกภาพแต่ลำดับความสับสนบางตอน	3	2
(4) เขียนเรื่องได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ในภาพบางภาพแต่ลำดับความสับสนบางตอน	2	1
(5) เขียนสิ่งที่เห็นในภาพได้ถูกต้อง แต่เล่าไม่เป็นเรื่องราว	1	0
(6) เขียนไม่เป็นเรื่องราว	0	0
แนวความคิดเพิ่มเติม เฉพาะ ป.1 - 3		
(7) เขียนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากภาพ	1	2
(8) ไม่มีการเขียนแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากภาพ	0	0

เกณฑ์การตรวจและประเมินเรียงความชั้น ป.1

1. การสื่อความ

ผู้อ่านทราบเรื่องจากความคิดของผู้เขียนและสอดคล้องกับภาพที่กำหนดให้

2. การใช้ภาษา

ใช้คำที่มีความหมาย บอกความคิด ความรู้สึก สื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจและสัมพันธ์กับภาพ ใช้ภาษาถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา โดยใช้คำพูดสุภาพ สละสลวย (ลำดับประโยคเขียนผิด ตก ใช้คำซ้ำ ภาษาพูด ภาษาถิ่น ใช้คำไม่เหมาะสม ไม่สุภาพ)

3. ลำดับความคิด

เรียบเรียงขั้นตอนความคิด ความรู้สึกสัมพันธ์กับภาพที่กำหนดอย่างต่อเนื่องไม่สับสนและวกวน

4. สอดคล้องกับภาพและชื่อเรื่อง

เนื้อหาของเรื่องสอดคล้องกับภาพและชื่อเรื่อง

5. จินตนาการ

แสดงความคิดที่เกิดจากภาพ โดยผูกเป็นเรื่องราวและขยายความต่อเนื่อง หรือให้ข้อคิดจากเรื่องได้อย่างเหมาะสม

ความคิดสร้างสรรค์

1. ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและสังคม ประเทศที่มีประชาชนเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์สูง ประเทศก็จะเจริญก้าวหน้าในทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ความมั่นคงและความสงบสุขของสังคม การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จะช่วยให้บุคคลได้ใช้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ส่งเสริมการมีสุขภาพจิตที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็ก เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาตน พัฒนาสังคม และพัฒนาชาติในทางที่ถูกต้อง (วัลนิภา ฉลากบาง, 2535 : 35) จึงมีผู้ศึกษาและให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้อย่างกว้างขวาง

อารี รังสินธ์ (2532 : 29) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดจินตนาการ การประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดคิดไม่ถึง หรือมองข้ามเป็นความคิดที่หลากหลาย กว้างไกล เป็นทั้งปริมาณ และคุณภาพ อาจเกิดจากการคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ ๆ กับประสบการณ์เดิมให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหา เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ประภาศรี สีหอำไพ (2531 : 25) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การประมวลความคิดเห็น อย่างเป็นลำดับตั้งเป็นสมมุติฐาน รวบรวมข้อมูลพิสูจน์สมมุติฐานเหล่านั้นจนได้ผลตามเป้าหมายที่ต้องการ

สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การประมวลความคิดระหว่างความคิดใหม่กับประสบการณ์เดิมและแสดงออกมาเพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม โดยแสดงให้เห็นถึงความคิดหรือข้อเสนอแนะที่น่าสนใจโดยมิได้ลอกเลียนแบบใคร

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (Guilford. อ้างอิงจาก สุรางค์ ไคว้ตระกูล. 2536 : 81 - 83) ได้เสนอทฤษฎีโครงสร้างเชาว์ปัญญาเรียกว่า Structure of intellect หรือเรียกว่า Si กิลฟอร์ดมีความเห็นว่า ทฤษฎีองค์ประกอบเดี่ยว องค์ประกอบ 2 ตัว และองค์ประกอบหลายชนิด ไม่สามารถที่จะอธิบายความสามารถของมนุษย์ ได้หมด ทฤษฎีของกิลฟอร์ดถือว่า ความสามารถแต่ละอย่างเป็นความสามารถเฉพาะ (Specific Abilities) กิลฟอร์ดได้เสนอว่า เชาว์ปัญญาประกอบด้วย 3 มิติ คือ มิติการคิด(Operations) ประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ การจำ การคิดอเนกนัย และการประมาณค่า, มิติเนื้อหา (Content) ประกอบด้วย ภาพ สัญลักษณ์ ภาษา และพฤติกรรม, มิติผลการคิด (Products) ประกอบด้วยผลการคิดแบบหน่วย แบบกลุ่ม แบบความสัมพันธ์ แบบระบบ แบบการแปลงรูป และแบบการประยุกต์

ต่อมา กิลฟอร์ด (Guilford. 1988 : 1 - 4) ได้ปรับทฤษฎีโครงสร้างเชาว์ปัญญาโดย มิติที่ 1 ด้านการคิด ได้เพิ่มเติมด้านการคิดเอกนัย ในมิติที่ 2 ด้านเนื้อหา ได้เพิ่มเติมด้านเสียงหรือไสตภาพ แต่ไม่มีการปรับโครงสร้างในมิติที่ 3 ซึ่งได้อธิบายรายละเอียด ดังนี้

มิติที่ 1 การคิด (Operations) เป็นกิจกรรมทางสมองที่สำคัญเป็นการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่ได้รับและพยายามทำความเข้าใจความหมายประกอบด้วย

1.1 ความรู้และความเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่จะค้นพบ รู้จักสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ

1.2 การบันทึกความจำ (Memory recording) หมายถึง ความสามารถทางสมองที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่รู้จักได้ในระยะสั้นๆ และสามารถระลึกออกมาได้ในรูปเดิมเมื่อได้รับสิ่งเร้า

1.3 ความคงทนในการจำ (Memory retention) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถสะสมเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่รู้จักไว้ได้เป็นเวลานาน และสามารถระลึกออกมาในรูปเดิมได้เมื่อได้รับสิ่งเร้า

1.4 การคิดอเนกนัย (Divergent thinking) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลในการคิดที่เน้นความคิดใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นไปได้หลายแบบ โดยไม่จำกัดจำนวนจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ ความคิดประเภทนี้มีความสำคัญต่อความคิดสร้างสรรค์

1.5 การคิดเอกนัย (Convergent thinking) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลในการคิดที่เน้นเรื่องความถูกต้องของคำตอบ ที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นคำตอบที่ดีที่สุด ตัวอย่างเช่น $2 + 2 = 4$

1.6 การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถหาเกณฑ์ที่สมเหตุสมผล จากข้อมูลที่กำหนดให้ และสรุปได้ว่า ข้อมูลอื่นใดมีลักษณะเหมาะสมสอดคล้องกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่

มิติที่ 2 เนื้อหา (Contents) เป็นการจัดจำพวก หรือประเภทของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับแบ่งออกเป็น 5 จำพวก คือ

2.1 ภาพ หรือทัศนภาพ (Figural or Visual) หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่เป็นรูปธรรมสามารถรับรู้ได้จากการมองเห็น

2.2 เสียง หรือโสตภาพ (Auditory) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปเสียงต่าง ๆ ที่สามารถรับรู้ได้ด้วยโสตประสาท

2.3 สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในรูปเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น พยัญชนะ ตัวอักษร ตัวเลข โน้ตเพลง ซึ่งตามลำพังแล้ว ก็จะปราศจากความหมาย แต่เนื่องจากมนุษย์กำหนดความหมายให้กับสัญลักษณ์นั้น จึงใช้สื่อความหมายได้

2.4 ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่มักจะอยู่ในรูปความหมายซึ่งแทนด้วยถ้อยคำหรือรูปภาพที่มีความหมาย

2.5 พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่ได้จากกิริยาท่าทางที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบด้วย ทัศนคติ ความต้องการ อารมณ์ ความตั้งใจของบุคคลที่มีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์

มิติที่ 3 ผลการคิด (Product) เป็นแบบต่าง ๆ ที่เป็นผลผลิตการคิด ประกอบด้วย

3.1 แบบหน่วย (Units) คือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รวมตัวสมบูรณ์ เป็นหน่วยที่มีลักษณะเฉพาะตัว เช่น นก หู ปลา เป็นต้น

3.2 แบบกลุ่ม (Classes) หมายถึง กลุ่มของหน่วยต่าง ๆ ที่มีคุณสมบัติร่วมกัน เช่น มนุษย์ แมว ปลาวาฬ เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

3.3 แบบความสัมพันธ์ (Relation) หมายถึง การเชื่อมโยงของผลการคิดแบบต่าง ๆ สองพวกเข้าด้วยกันโดยอาศัยหลักการ และกฎเกณฑ์ ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอด เช่น พระกับวัด คนกับบ้าน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

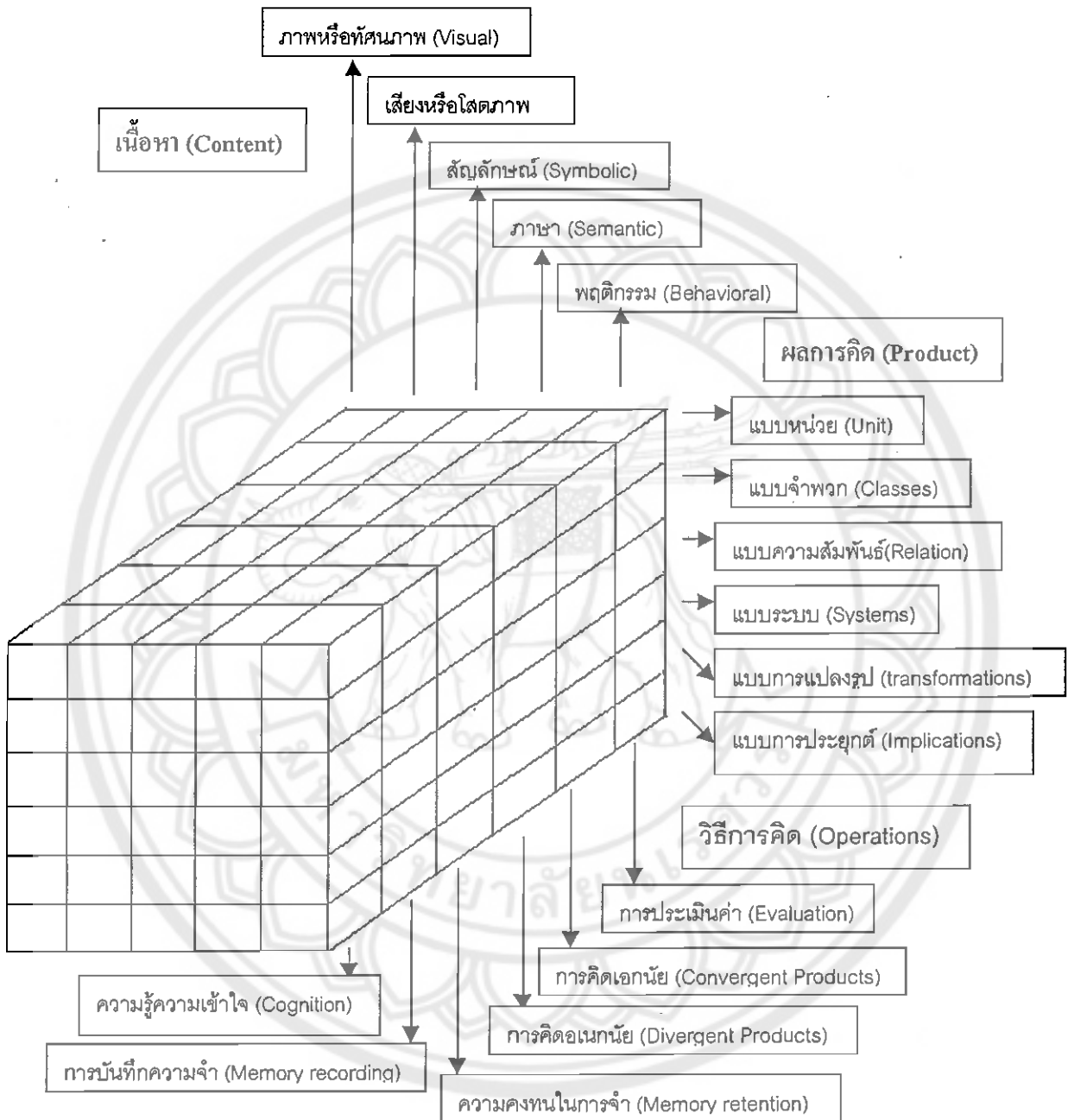
3.4 แบบระบบ (System) หมายถึง โครงสร้าง หรือการรวมหน่วยจำพวกของข้อมูลข่าวสาร หรือการแสดงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของส่วนประกอบ ซึ่งอาจเป็นทฤษฎี กฎเกณฑ์หรือหลักการ เช่น อาทิตย จันทร อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์ เป็นระบบของวันในหนึ่งสัปดาห์

3.5 แบบการแปลงรูป (Transformations) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของข้อมูลข่าวสาร เป็นต้นว่า การให้คำจำกัดความใหม่ หรือการดัดแปลงข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้ว เช่น เด็กเล็กถูกตีโดยเด็กโต เป็นเด็กโตตีเด็กเล็ก

3.6 แบบการประยุกต์ (Implications) หมายถึง การอธิบายหรือเปรียบเทียบข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ในรูปของการคาดคะเนหรือการทำนาย

จากทฤษฎีโครงสร้างเชาว์ปัญญา (The Structure of Intellect) ดังกล่าว สรุปผังแผนภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงแบบจำลองโครงสร้างเชาวน์ปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford. 1988 : 3)

3. องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

อาร์ ริงสินันท์ (2532 : 29) ได้สรุปองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ จากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา หรือทฤษฎีโครงสร้างทางเชาว์ปัญญา ของกิลฟอร์ด (Guilford) ซึ่งได้อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกล หลายทิศทางหรือลักษณะการคิดออกเนกนัย หรือการคิดแบบกระจาย (Divergent thinking) ประกอบด้วย

1. ความคิดริเริ่ม (Originality)
2. ความคิดคล่องตัว (Fluency)
3. ความคิดยืดหยุ่นหรือความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility)
4. ความคิดละเอียดละเอียด (Elaboration)

ความคิดริเริ่ม (Originality)

ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดา หรือความคิดง่าย ๆ ความคิดริเริ่ม หรือที่เรียกว่า wild idea ซึ่งเป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม

ความคิดริเริ่ม อาจเกิดจากการนำเอาความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงมาประยุกต์ ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น เช่น การคิดเครื่องบินได้สำเร็จนั้น ได้แนวคิดมาจากการทำเครื่องร่อน เป็นต้น

ความคิดคล่องตัว (Fluency)

ความคิดคล่องตัว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น

1.) ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว

2.) ความคิดคล่องแคล่วทางการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนกัน หรือคล้ายกันให้ได้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ ภายในเวลาที่กำหนด

3.) ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency)

เป็นความสามารถในการใช้ลีหรือประโยค กล่าวคือสามารถที่จะนำคำมาเรียงกัน อย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

4.) ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด เช่น คิดหาประโยชน์ของก้อนอิฐมาให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้ ซึ่งอาจเป็น 5 - 10 นาที

ความคล่องแคล่วในการคิดมีความสำคัญต่อการแก้ปัญหา เพราะในการแก้ปัญหาจะต้องแสวงหาคำตอบหรือวิธีแก้ไขหลายวิธี จะต้องนำวิธีการเหล่านั้นมาทดลองจนกว่าจะพบวิธีการที่ถูกต้องตามที่ต้องการ

ความคล่องแคล่ว นับเป็นความสามารถอันดับแรก ในการที่จะพยายามเลือกเฟ้นให้ได้ความคิดที่ดีและเหมาะสมที่สุด ก่อนอื่นจึงจำเป็นต้องคิดออกมาให้ได้มาก หลายอย่างและต่างกัน แล้วจึงนำความคิดทั้งหมดมาพิจารณาเปรียบเทียบกันว่า ความคิดใดจะเป็นความคิดที่ดีที่สุด และให้ประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณา เช่น ประโยชน์ที่ใช้ เวลา การลงทุน ความยากง่าย บุคลากร เป็นต้น

ความคิดคล่องตัวนอกจากจะช่วยให้เด็กได้เลือกคำตอบที่ดีและเหมาะสมที่สุด แล้วยังช่วยจัดหาทางเลือกอื่น ๆ ที่อาจเป็นไปได้ให้อีกด้วย ตัวอย่างเช่น ในการแก้ปัญหาใด ๆ ก็ตามเรามักจะพยายามหาวิธีแก้ไขหลาย ๆ วิธี โดยเราให้โอกาสเลือกเป็นอันดับ เช่น ถ้าเราไม่สามารถทำตามวิธีที่ 1 ได้ เราก็ยังมีวิธีที่ 2 และ 3 ให้เลือกอีก ความคิดคล่องแคล่ว นอกจากช่วยให้มีข้อมูลมากพอในการเลือกแล้ว ยังมีช่องทางอื่นที่เป็นไปได้ให้เลือกอีกด้วยจึงถือเป็นความสามารถเบื้องต้นที่จะนำไปสู่ความคิดที่มีคุณภาพ หรือความคิดสร้างสรรค์นั่นเอง

ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)

ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภท หรือแบบของความคิด แบ่งออกเป็น

1.) ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็นความสามารถที่จะคิดให้ได้หลายอย่าง อย่างอิสระ เช่น คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้ว่าประโยชน์ของก้อนหินมีอะไรบ้าง หลาย ๆ อย่าง ในขณะที่คนที่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์จะคิดได้เพียง 1 - 2 อย่าง เท่านั้น

2.) ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน ตัวอย่าง เช่น ในเวลา 5 นาที ท่านคิดว่าท่านจะสามารถใช้หน่วยทำอะไรได้บ้าง คำตอบ กระบุง กระจาด ตะกร้า กล้องใส่ดินสอ กระออมเก็บน้ำ เป็ด เตียงนอน ตู้ โต๊ะเครื่องแป้ง เก้าอี้ เก้าอี้นอนเล่น โซฟา ตะกร้อ ชะลอม กรอบรูป กีบเสียบผม ด้ามไม้เทนนิส ด้ามไม้แบดมินตัน เป็นต้น หากนำคำตอบมาจัดเป็นประเภท จะได้ 5 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 เฟอร์นิเจอร์ ได้แก่ ตู้ เตียงนอน โต๊ะ เก้าอี้ โซฟา

ประเภทที่ 2 เครื่องใช้ ได้แก่ กระบุง กระจาด ตะกร้า กระออม ชะลอม เพล

ประเภทที่ 3 เครื่องกีฬา ได้แก่ ตะกร้อ ด้ามไม้เทนนิส ด้ามไม้แบดมินตัน

ประเภทที่ 4 เครื่องประดับ ได้แก่ กีบติดผม กรอบรูป

ประเภทที่ 5 เครื่องเขียน ได้แก่ กล้องใสดินสอ

เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าความคิดยืดหยุ่นจะเป็นตัวเสริมให้ความคิดคล่องแคล่ว มีความแปลก แตกต่างออกไป หลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อน หรือเพิ่มคุณภาพความคิดให้มากขึ้นด้วยการ จัดหมวดหมู่ นับได้ว่า ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น เป็นความคิดพื้นฐาน ที่จะนำไปสู่ ความคิดพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์

ความคิดละเอียดละออ (Elaboration)

ความคิดละเอียดละออ เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในการสร้างผลงานที่มีความคิดแปลกใหม่ ให้สำเร็จ และยังขยายความอีกว่า "ความคิดสร้างสรรค์ จึงไม่เพียงแต่ประกอบด้วยสิ่งแปลกใหม่ แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ในความแปลก ความใหม่ และความพิเศษนั้น จะต้องตระหนักถึง ความสำเร็จอย่างสร้างสรรค์ด้วย ดังนั้นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงไม่เพียงแต่มีความคิดใหม่ แต่เขาจะต้องพยายามคิด และประสานความคิดติดตามให้ตลอด หรือให้เกิดความสำเร็จด้วย " เช่น บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ แทนที่เขาจะเล่นกับหลอดเฉย ๆ เขาก็คิด และประดิษฐ์เป็นวิทยุขึ้นมา

พัฒนาการของความคิดละเอียดละออ

- 1.) การพัฒนาการของความคิดละเอียดละออ จะขึ้นอยู่กับอายุ กล่าวคือ เด็กที่มีอายุมาก จะมีความสามารถทางด้านนี้มากกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า
- 2.) เด็กผู้หญิงจะมีความสามารถในด้านการคิดละเอียดละออมากกว่าเด็กผู้ชาย
- 3.) เด็กที่มีความสามารถสูงทางด้านความละเอียดละออ จะเป็นเด็กที่มีความสามารถ ทางด้านการสังเกตสูงด้วย

4. ลักษณะของผู้มีความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด แอนเดอร์สัน และทอแรนซ์ (Guilford, Anderson, and Torrance อ้างอิงมาจาก อารี รังสินันท์. 2532 : 21) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะที่แสดงออกของแต่ละคนและกล่าวถึงลักษณะของผู้มีความคิดสร้างสรรค์ไว้อย่างหลากหลาย สามารถสรุปได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1.) ลักษณะทางกระบวนการ หมายถึง กระบวนการคิด สามารถแตกความคิดเดิมไปสู่ความคิดที่แปลกใหม่ มีความรู้สึกไวต่อปัญหาและสามารถจัดระบบการแก้ปัญหา และนำผลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสิ่งใหม่ ต่อไป

2.) ลักษณะของบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง เชื้อมั่นในตนเอง อยากรู้อยากเห็น กล้าคิด กล้าแสดงออก มีจินตนาการ มีอารมณ์ขัน มีความยืดหยุ่น ทั้งความคิดและการกระทำ เป็นบุคคลที่มีความสุขกับการทำงานหรือสิ่งที่ตนพอใจ และไม่หวังผลจากการประเมินภายนอก

3.) ลักษณะทางผลผลิต หมายถึง คุณภาพของงานที่เกิดขึ้น ผลงานที่เกิดขึ้น ความคิดสร้างสรรค์ มีความแปลกใหม่ เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เป็นคุณค่าของงานที่มีตั้งแต่ระดับที่แสดงผลที่คิดจากความพอใจที่ตนแสดงออก ซึ่งเกิดจากความคิดและการกระทำแล้วค่อยพัฒนาเป็นระดับสูงขึ้น เป็นการฝึกทักษะ และคิดได้เองจนถึงระดับการคิดค้นพบทฤษฎี หลักการและการประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ต่าง ๆ

5. ครูกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

อารี รังสินันท์ (2532 : 118 - 126) ได้สรุปวิธีการสอน และการจัดกิจกรรมการสอนของครู เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กตามแนวความคิดของ Frank E. William ไว้ 18 ลักษณะ ดังนี้

1.) การสอน (Paradox) หมายถึง การสอนเกี่ยวกับความคิดเห็นในลักษณะความคิดเห็นซึ่งขัดแย้งในตัวของมันเอง ความเห็นหรือความเชื่อที่ฝังใจมานาน ซึ่งความคิดเห็นข้อความหรือข้อสังเกตต่างๆ อาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ แม้ว่าจะหาข้อยุติได้ยากแต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับเหตุผลที่ประกอบสนับสนุน หรือคัดค้านข้อคิดเห็นนั้น ๆ เป็นการฝึกให้คิดในสิ่งที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมที่เคยมี ดังนั้น ในการสอนครูจึงควรกำหนดให้นักเรียนรวบรวม และเลือกข้อคิดเห็น แล้วให้นักเรียนอภิปราย ได้ว่าที่หรือแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อยได้

2.) การพิจารณาลักษณะ (Attribute) หมายถึง การสอนให้นักเรียนคิดพิจารณาถึง ลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ ทั้ง มนุษย์ สัตว์ สิ่งของ ในลักษณะที่แปลก แตกต่างไปกว่าที่เคยคิด รวมทั้งลักษณะที่คาดไม่ถึงด้วย เช่น ให้คิดหาสวนใดสวนหนึ่งที่เห็นว่าแปลกประหลาดไม่เหมือนอย่างอื่น ของ ดินสอ ยางลบ หนังสือ เป็นต้น

3.) การเปรียบเทียบอุปมา อุปมัย (Analogies) หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งของ หรือ สถานการณ์ที่ เหมือนกัน คล้ายคลึงกัน แตกต่างกันหรือตรงกันข้าม อาจอยู่ในรูปคำเปรียบเทียบ คำพังเพย สุภาษิต ก็ได้ เช่น ลองคิดว่า ข้อนกับรถยนต์ มีลักษณะเหมือนกันอย่างไร

4.) การบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากความจริง (Discrepancies) หมายถึง การแสดงความคิดเห็น ระบุ บ่งชี้ถึงสิ่งที่คลาดเคลื่อนจากความจริงหรือขาดตกบกพร่องหรือสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ เช่น สมมุติว่า นักเรียนเป็นแมวที่เจ้าของลืมนำอาหาร ลองคิดว่าแมวมีวิธืหาอาหารอย่างไรบ้าง

5.) การใช้คำถามยั่วและกระตุ้นให้ตอบ (Provocative question) หมายถึง การตั้งคำถาม แบบปลายเปิดเป็นคำถามที่ยั่ว และเร้าความรู้สึกนึกคิดให้ชวนคิดค้นคว้า ให้ได้ความหมาย ที่ลึกซึ้งสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ คำตอบจากคำถามลักษณะเช่นนี้ ไม่มีคำตอบที่ถูกเพียงคำตอบ เดียวแต่มีหลาย ๆ คำตอบ โอกาสที่นักเรียนจะตอบได้ถูกมีมากเป็นคำถามที่มักจะลงท้ายว่า มีวิธีการใดบ้าง มีประโยชน์อย่างไรบ้าง มีอะไรมากกว่านี้อีก ท่านรู้สึกอย่างไรบ้าง เป็นต้น

6.) การเปลี่ยนแปลง (Example of change) หมายถึง การฝึกให้คิดถึง การเปลี่ยนแปลง ดัดแปลง การปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่คงสภาพมาเป็นเวลานานให้เป็นไปในรูปแบบอื่น และเปิดโอกาส ให้เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างอิสระ เช่น ถ้าแผ่นดินไหวเกิดขึ้นในประเทศไทย แทนที่จะ เป็นประเทศญี่ปุ่น ชีวิตของประชาชนคนไทยจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

7.) การเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (Example of Habit) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนเป็นคน มีความยืดหยุ่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลง คลายความยึดมั่นต่าง ๆ เพื่อปรับตนเข้ากับสถานการณ์ ใหม่ ๆ เช่น ถ้าโลกนี้ไม่มีโทรทัศน์ คนจะเป็นอย่างไรบ้าง เป็นต้น

8.) การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม (An organized Random Search) หมายถึง การรู้จักฝึกให้นักเรียนรู้จักสร้างสิ่งใหม่ กฎเกณฑ์ใหม่ ความคิดใหม่ โดยอาศัยโครงสร้างเดิม หรือกฎเกณฑ์เดิมที่เคยมี แต่พยายามคิดพลิกแพลงให้ต่างไปจากเดิม เช่น ให้นักเรียนฟังเรื่องค้าง แล้วต่อเรื่องตอนท้ายให้จบ

9.) ทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล (The Skill of Search) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้ จักการสำรวจเพื่อหาข้อมูล เช่น ลองคิดว่าทำไมไม้จึงลอยได้ในน้ำแต่เหล็กจมน้ำ

10.) การค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวม ไม่ชัดเจน (Tolerance for Ambiguity) เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความอดทน และพยายามที่จะค้นหาคำตอบต่อปัญหาที่กำกวม หรือเป็นสองนัย สลับ หรือท้าทายความนึกคิดต่าง ๆ เช่น ลองต่อเติมภาพจากส่วนที่กำหนดให้สมบูรณ์

11.) การแสดงออกของความคิดที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบ (Intuitive Expression) เป็นการฝึกให้รู้จักแสดงความรู้สึก ความคิดที่เกิดขึ้นจากมีสิ่งมาเร้าอวัยวะสัมผัส เช่น สมมุติ เป็นสิ่งไม่มีชีวิต แล้วให้บอกความรู้สึก

12.) การปรับตัวเพื่อพัฒนาตน (Adjustment for Development) หมายถึง การฝึกให้นักเรียนรู้จักพิจารณาความผิดพลาด ล้มเหลวซึ่งเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม แล้วหาประโยชน์จากความผิดพลาด หรือข้อบกพร่องของตนเอง หรือของผู้อื่น ใช้ความผิดพลาด เป็นบทเรียนนำไปสู่ความสำเร็จ

13.) ลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Creative Person and Process) หมายถึง การให้ศึกษาประวัติบุคคลสำคัญ ทั้งในลักษณะพฤติกรรมและกระบวนการคิดตลอดจน ประสบการณ์ของเขาด้วย เช่น การเปรียบเทียบประวัติบุคคลสำคัญ 2 คน หลังจากการอ่าน หรือฟังประวัติแล้วให้เปรียบเทียบลักษณะนิสัยของคนทั้งสองว่า เหมือนกันและต่างกันอย่างไร และอะไรเป็นจุดสำคัญ ในชีวิตเขา

14.) การประเมินสถานการณ์ (Evaluate Situation) หมายถึง การฝึกให้หาคำตอบโดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นและความหมายเกี่ยวเนื่องกัน ด้วยการตั้งคำถามว่า ถ้าสิ่งนี้เกิดแล้วจะเกิดผลอย่างไร

15.) ทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (A Creative Reading Skill) หมายถึง การฝึกให้รู้จักคิด แสดงความคิดเห็น แสดงความรู้สึกนึกคิดต่อเรื่องที่อ่าน

16.) ทักษะการฟังอย่างสร้างสรรค์ (A Creative Listening Skill) หมายถึง การฝึกให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในขณะที่ฟัง หลังจากฟังบทความ เรื่องราว ดนตรี เพื่อเป็นการศึกษาข้อมูลความรู้ ซึ่งโยงไปหาสิ่งอื่น ๆ ต่อไป เช่น การให้นักเรียน ฟังดนตรีแล้วคิดทำเด่นรำขึ้น เป็นต้น

17.) ทักษะการเขียนอย่างสร้างสรรค์ (A Creative Writing Skill) หมายถึง การฝึกให้แสดงความคิด ความรู้สึก และจินตนาการด้านการเขียนบรรยายหรือพรรณนาให้เห็นภาพชัดเจน เช่น กำหนดคำมาแล้วให้นักเรียนแต่งเรื่องจากคำเหล่านั้น

18.) ทักษะการมองภาพในมิติต่าง ๆ (Visualization Skills) หมายถึง การฝึกให้แสดงความรู้สึกนึกคิดจากภาพในแง่มุมแปลกๆ ใหม่ๆ ไม่ซ้ำของเดิม เช่น วาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เช่น สามเหลี่ยม วงกลม สี่เหลี่ยม เป็นต้น

ลักษณะของครูที่จะช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

กรมการฝึกหัดครู ได้เสนอลักษณะของครูที่จะช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายประการ (ประไพศรี พุ่มจันทร์. 2542 : 20 อ้างอิงมาจาก กรมการฝึกหัดครู. 2521 : 52 - 53) ดังนี้

1. มีความตระหนักอยู่เสมอว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียน และเกิดขึ้นได้เสมอทุกโอกาส
2. ยอมรับฟังความคิดเห็นแปลกๆ ใหม่ ๆ และที่แตกต่างจากคนอื่น จะต้องไม่ตำหนิติเตียน หรือกล่าวหาว่าเด็กคิดนอกกลุ่มนอกทาง
3. รู้คุณค่าตัวเอง จะต้องไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว ไม่ถือตัว พร้อมทั้งมีการแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นอยู่เสมอ
4. รู้จักเสียสละ มีอิสรภาพในการทำงานเพื่อส่วนรวม
5. มีความกระปรี้กระเปร่า กระฉับกระเฉง มีความคล่องแคล่ว ว่องไวในการทำงาน
6. มีการปรับปรุงตนเองอยู่เสมอในด้านการเรียนการสอน การสมาคมกับผู้อื่น พร้อมทั้งมีความสนใจต่อเหตุการณ์รอบตัวเอง
7. มีความอดทนอดกลั้น ไม่ท้อแท้ เมื่อประสบกับปัญหาที่ยุ่งยากและสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้สำเร็จ
8. มีอิสระในการสร้างบรรยากาศ ที่อำนวยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ทุกโอกาส
9. มีทัศนคติทางบวกแก่ตนเอง โดยแสวงหาและเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่อยู่เสมอ และพยายามคิดค้นหาความสำเร็จแปลก ๆ ใหม่ ๆ
10. คำนึงถึงปัญหาที่จะตามมา พร้อมทั้งสามารถรวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นมาสร้างประโยชน์ให้เด็กรู้จักคิดในทางสร้างสรรค์

นอกจากลักษณะของครู ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น อารี รังสิมันท์ (2532 : 99) ได้เสนอข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับวิธีสอนของครู ดังนี้

1. การแสดงออกทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กสามารถแสดงออกทางกิจกรรมต่างๆ เช่น การประดิษฐ์ ศิลปะการวาดภาพ การระบายสี ดนตรี เต้นรำ การเล่น ตลอดจน การแก้ปัญหาต่าง ๆ
2. การสร้างบรรยากาศความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน จะได้รับการส่งเสริมให้มีขึ้นได้ โดยการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้นักเรียนรู้สึกเป็นอิสระ ไม่ถูกควบคุมจากระเบียบวินัยที่เคร่งครัดเกินไป และควรส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง

๑
LB
1577
.75
ส 7317
๑543

21 พ.ย. 2543

4440011

3. การสอนความคิดสร้างสรรค์จะต้องสอนต่อเนื่องกันไป เป็นส่วนสำคัญในทางตรงกันข้าม
การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในทางอ้อม ได้แก่ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนครูมีใจ
เรื่องพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ระดับความสามารถในการแสดงออก

4. สนับสนุนและกระตุ้นการแสดงความคิดหลากหลาย ด้าน ตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์

5. เน้นสถานการณ์ที่จะส่งเสริมความสามารถอันนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ เช่น ส่งเสริม
ความคิดริเริ่ม เป็นต้น ตลอดจนไม่จำกัดการแสดงออกของนักเรียนให้เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน
ตลอด

6. อย่าพยายามหล่อหลอม หรือกำหนดแบบให้นักเรียนคิดและมีบุคลิกภาพเหมือนกัน
หมดทุกคน แต่ควรสนับสนุนและส่งเสริมการผลิตสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ตลอดจนความคิดและวิธีการ
แปลก ๆ ใหม่ ๆ ด้วย

7. อย่าเข้มงวดกวดขัน หรือยึดมั่นอยู่กับจารีตประเพณี ซึ่งยอมรับการกระทำ หรือผลงาน
อยู่เพียงสองสามอย่างเท่านั้น สิ่งใดนอกเหนือไปจากระเบียบเป็นสิ่งที่มีผิดพลาด

8. อย่าสนับสนุนหรือให้รางวัลเฉพาะผลงานหรือการกระทำที่ได้มีผู้ทดลองทำและเป็นที่ยอมรับ
กันแล้ว ผลงานแปลก ๆ ใหม่ ๆ ก็น่าจะได้รับรางวัลหรือคำชมเชยด้วย

9. ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีบุคลิกภาพในทางสร้างสรรค์ก่อน มิเช่นนั้น แม้ว่า
ครูจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความคิดสร้างสรรค์เพียงใด ก็ไม่อาจจะทำให้กระบวนการเรียน
การสอนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของการสอน และไม่อาจสอนให้เด็กเกิดความคิด
สร้างสรรค์ได้

จากแนวคิด ข้อเสนอแนะในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนลักษณะของครูที่จะ
ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังกล่าวมาทั้งหมดนั้น สรุปได้ว่า ครูนั้นเป็นผู้ที่มีความสำคัญยิ่ง
ต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยครูจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่า ความคิดสร้างสรรค์
เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักเรียน ครูต้องเป็นผู้มีใจกว้าง ยอมรับสิ่งแปลกใหม่ที่ผู้เรียนได้คิดและ
สร้างสรรค์ขึ้น ให้ความรัก ความอบอุ่น ยอมรับความแตกต่างของบุคคล ควรให้กำลังใจและคอยชี้แนะ
กระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด โดยเน้นการจัดสภาพบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เหมาะสม
เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและแสดงออกตามศักยภาพ

6. ทักษะทางการคิดที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

สแตนนิช (ประไพศรี พุ่มจันทร์. 2542 : 23 อ้างอิงมาจาก Stanish. 1988 : 19 - 20) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของลักษณะที่เอื้อต่อการส่งเสริมความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

1. การจินตนาการทางภาพและภาษา (Visual and Semantic imagery) ความสามารถด้านนี้เป็นองค์ประกอบของกระบวนการทางสร้างสรรค์ และเป็นส่วนประกอบจิตสำนึกแห่งการสร้างสรรค์ (Creative mind) ด้วย โดยเฉพาะในภาวะสังคมปัจจุบันซึ่งเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารก็ยิ่งมีความจำเป็นนักเรียนต้องมีความสามารถในการรับรู้และจินตนาการในข้อมูลข่าวสารนั้นอย่างถูกต้อง

2. การต่อเติมเสริมแต่ง (Embellishment or Elaboration) ซึ่งเป็นกระบวนการของความรู้สึกโดยสัญชาตญาณ (Instinct process) ผู้ที่มีความสามารถทางสร้างสรรค์อย่างสูงเท่านั้นที่จะสามารถแยกแยะความแตกต่างของการต่อเติมเสริมแต่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การโยงความสัมพันธ์และการอุปมา (Associations and Analogies) เป็นความสามารถในการคิดเชื่อมโยงเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบเข้าด้วยกันสามารถที่จะดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่ ให้เป็นสิ่งใหม่ที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งความสามารถนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความสามารถทางสร้างสรรค์ของบุคคล

อัลบาโน (ประไพศรี พุ่มจันทร์. 2542 : 23 อ้างอิงมาจาก Albano. 1987 : abstract) ได้ทำการทดลองฝึกความคิดสร้างสรรค์ ภายใต้สมมุติฐานว่า ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยทักษะทางสมอง 4 ประการ คือ ทักษะด้านจินตนาการ (Imagery) ทักษะด้านอุปมา (Analogy) ทักษะด้านโยงความสัมพันธ์ (Association) ทักษะการเปลี่ยนแปลงรูป (Transformation) เขาได้ทดลองฝึกทักษะ 4 ประการกับกลุ่มตัวอย่างทหารสังกัดหน่วยสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ในรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกาจำนวน 66 คน ใช้เวลาในการฝึก 20 ชั่วโมง ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม ค.ศ.1985 โดยใช้แบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนท์ทั้งฉบับรูปภาพและภาษา เป็นเครื่องมือวัดตัวแปรตาม ผลการทดลองสรุปว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นทั้งในด้านความคล่อง ความยืดหยุ่น และความริเริ่ม

นอกจากนี้อัลเบรชท์ (ประไพศรี พุ่มจันทร์. 2542 : 23 อ้างอิงมาจาก Albrecht. 1980 : 13 - 14) ได้กล่าวถึงการคิดอย่างมีคุณภาพของมนุษย์ว่าประกอบด้วย การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดตัดสินใจ ซึ่งการคิดอย่างมีคุณภาพนี้ประกอบด้วยทักษะพื้นฐานทางการคิด 10 ประการ คือ ความตั้งใจ (Concentration) การสังเกต (Observation) การจำ (Memory)

การให้เหตุผล (Logical reasoning) การสรุปอ้างอิง (Inferences) การตั้งสมมุติฐาน (Forming hypotheses) การกำหนดทางเลือก (Generating option) การโยงความสัมพันธ์ระหว่างความคิด (Making association between idea) การกำหนดรูปแบบ (Recognizing patterns) การรับรู้และมิติสัมพันธ์ (Spatial and Kinesthetic perception)

จากแนวคิดทั้งสามแนวคิดดังกล่าวพบว่า มีความสามารถทางการคิดที่ส่งผลต่อความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกัน ดัง ประไพศรี พุ่มจันทร์ (2542 : 23 - 24) กล่าวไว้ดังนี้

- 1.) ความสามารถด้านอุปมา (Analogy) องค์ประกอบด้านนี้ปรากฏชัดเจนในแนวคิดของสแตนิชและอัลบาโน ส่วนแนวคิดของอัลเบรชท์ อาจเปรียบได้กับการสรุปอ้างอิง (Inferences) ซึ่งการอุปมาก็เป็นส่วนหนึ่งของความสามารถในการสรุปอ้างอิงเช่นกัน
- 2.) ความสามารถด้านโยงความสัมพันธ์ (Association) ซึ่งมีปรากฏชัดทั้งแนวความคิดของสแตนิชและอัลบาโนเช่นกัน ส่วนแนวคิดของอัลเบรชท์อาจเปรียบเทียบได้กับการให้เหตุผล (Logical reasoning) เพราะการโยงความสัมพันธ์ก็เป็นส่วนหนึ่งของความมีเหตุผล
- 3.) ความสามารถด้านจินตนาการ (Imagery) องค์ประกอบด้านนี้ก็เช่นเดียวกันกับองค์ประกอบด้านอุปมา และองค์ประกอบด้านโยงความสัมพันธ์ คือกล่าวไว้ชัดเจนในแนวคิดของสแตนิชและอัลบาโน แต่ไม่ปรากฏในแนวคิดของอัลเบรชท์
- 4.) ความสามารถด้านการรับรู้ (Perception) องค์ประกอบด้านนี้ปรากฏในแนวคิดของสแตนิช ในด้านการต่อเติมเสริมแต่ง (Embellishment or Elaboration) ซึ่งความสามารถนี้จำเป็นต้องอาศัยทักษะการรับรู้เป็นอย่างมาก ส่วนแนวคิดของอัลบาโนนั้นเสนอในด้านการเปลี่ยนแปลงรูป (Transformation) ซึ่งก็เกี่ยวข้องกับทักษะการรับรู้เช่นกัน สำหรับแนวคิดของอัลเบรชท์นั้นกล่าวรวมในทักษะทางมิติสัมพันธ์ด้วย

5. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิด การพูด การเขียนและการกระทำเชิงสร้างสรรค์
ความสัมพันธ์ระหว่างความคิด การพูด การเขียนและการกระทำเชิงสร้างสรรค์นี้ กรมวิชาการ
การได้กล่าวไว้ ดังนี้

ประไพศรี พุ่มจันทร์ (2542 : 24 อ้างอิงมาจากกรมวิชาการ. 2535 : 3) ได้ให้หลักการว่า
การสร้างสรรค์ของมนุษย์อาจพิจารณาได้ 3 ด้านด้วยกัน คือ

1. ความคิดสร้างสรรค์
2. การพูด - การเขียนเชิงสร้างสรรค์
3. การกระทำเชิงสร้างสรรค์

ทั้ง 3 ด้านนี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันตลอดไปเป็นลูกโซ่ ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิด การพูด - การเขียน และการกระทำ
เชิงสร้างสรรค์ (ประไพศรี พุ่มจันทร์. 2542 : 24 อ้างอิงมาจากกรมวิชาการ. 2535 : 3)

8. การวัดความคิดสร้างสรรค์

การวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
ให้เจริญถึงขีดสุดและพัฒนาเป็นลำดับ ซึ่ง อารี รังสินันท์ (2532 : 164) ได้เสนอวิธีการ
วัดความคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

1. การสังเกต หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมของคนที่แสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เช่น
การทดลอง การเล่นกีฬา การแสดงละคร การเล่นเกม และการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยที่พ่อแม่
ครู และผู้ปกครอง สามารถนำผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. การวาดภาพ หมายถึง การให้เด็กวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เป็นการถ่ายทอด
ความคิดสร้างสรรค์ ที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรม และสามารถสื่อความหมายได้ สิ่งเร้าที่
กำหนด อาจเป็นวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม หรือรูปต่าง ๆ ให้นักเรียนต่อเติมเป็นภาพ แล้ว

ให้เด็กอธิบายภาพที่วาด นับเป็นส่วนหนึ่งในการวัดความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กและพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในแง่แปลกใหม่ที่ไม่มีใคร หรือความคิดริเริ่มได้เป็นอย่างดี

3. รอยหยดหมึก หมายถึง การให้เด็กดูภาพรอยหยดหมึก แล้วคิดคำตอบจากภาพที่เห็นโดยไม่จำกัด ให้อิสระในการคิดและการตอบได้อย่างเต็มที่ ส่วนคำสั่งจะเป็นคำสั่งสั้น ๆ ไม่เฉพาะเจาะจง และสิ่งไว้ซึ่งเป็นรอยหยดหมึกก็เป็นแบบคลุมเครือไม่ชัดเจน คำตอบของเด็กจะได้รับการพิจารณาจากความสามารถในการคิด อารมณ์ขัน ลักษณะจินตนาการ ความรู้สึกและความสามารถในการรับรู้ที่ดีต่อรอยหยดหมึก

4. การเขียนเรียงความ และงานศิลปะ หมายถึง การให้เด็กเขียนเรียงความจากหัวข้อที่กำหนดให้ และการประเมินจากงานศิลปะของนักเรียนวัยประถมศึกษา จากการค้นคว้าของนักจิตวิทยามีความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กวัยนี้มีความสนใจในการเขียน การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ในงานศิลปะและการเขียนบรรยาย หรือแสดงความรู้สึก จินตนาการที่เป็นพัฒนาการทางภาษา

5. แบบทดสอบ หมายถึง การให้เด็กทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นพัฒนาการของการวัดความคิดสร้างสรรค์ในเวลาต่อมา โดยการใช้แบบทดสอบมาตรฐานที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ มีทั้งแบบทดสอบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อ และใช้ภาพเป็นสื่อเพื่อเราให้เด็กแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบดังกล่าวจะมีกำหนดเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ได้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบัน เช่น แบบทดสอบความคิด สร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด และแบบทดสอบของทอเรนซ์ ที่มีผู้นำมาดัดแปลงใช้กันอย่างแพร่หลายในเวลาต่อมา แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่นำมาใช้กันมากมีดังต่อไปนี้

5.1 แบบทดสอบความคล่องแคล่ว ของกิลฟอร์ด และคริสเตนเซน (Christensen Guilford Fluency Tests) แบบทดสอบนี้กิลฟอร์ดและคณะ แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียตอนใต้ คิดขึ้นเพื่อวัดความคิดนอกขนาน (Divergent Thinking) โดยมีจุดวัดตัวประกอบแต่ละเซลล์ตามโครงสร้างสมรรถภาพทางสมอง ซึ่งมี 3 มิติ คือ เนื้อหา (Content) วิธีการ (Operation) และผลผลิต (Product) แบบทดสอบชุดนี้มี 11 ฉบับ ดังนี้

1. ความคล่องแคล่วในการใช้คำ (Word Fluency) ให้เขียนคำที่ประกอบด้วยอักษรที่กำหนดให้ เช่น คำที่ขึ้นต้นด้วย น คำที่ลงท้ายด้วย ง เป็นต้น

2. ความคล่องแคล่วทางความคิด (Ideational Fluency) ให้เขียนชื่อสิ่งของที่อยู่ในพวกหรือประเภทเดียวกัน เช่น ของเหลวที่เป็นเชื้อเพลิง ได้แก่ น้ำมันก๊าด แอลกอฮอล์ เป็นต้น

3. ความคล่องแคล่วด้านเชื่อมโยง (Associational Fluency) ให้เขียนคำที่มีความหมายคล้ายกับคำที่กำหนดให้ เช่น หนัก : ยาก แข็ง เป็นต้น

4. ความคล่องแคล่วในการแสดงออก (Expressional Fluency) ให้เขียนคำที่ประกอบด้วยคำ 4 คำ ให้แต่ละคำเริ่มต้นด้วยตัวอักษรที่กำหนดให้ เช่น กำหนดตัวอักษร 4 ตัว เช่น ม น ท จ จะเขียนคำได้เป็น แม่น้ำท่าจีน

5. การใช้ประโยชน์อย่างอื่น (Alternate Uses) ให้บอกประโยชน์อย่างอื่นของสิ่งของที่กำหนดให้ เช่น หนังสือพิมพ์ นอกจากอ่านแล้วใช้ประโยชน์อย่างไรได้อีกบ้าง

6. การสรุปผล (Consequency) ให้บอกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์หรือสมมุติฐานที่กำหนดให้ เช่น ถ้าคนไม่ต้องนอนพักผ่อนจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง

7. ประเภทของงานอาชีพ (Possible Jobs) ให้บอกรายชื่อของงานอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำที่กำหนดให้ เช่น หลอดไฟฟ้า ได้แก่ วิศวกรไฟฟ้า พนักงานไฟฟ้า เป็นต้น

8. การวาดรูป (Making Objects) ให้วาดรูปสิ่งของตามกรอบรูปที่กำหนดให้ เช่น รูปวงกลม รูปสามเหลี่ยม เป็นต้น

9. การสเก็ตช์รูป (Sketches) ให้ต่อเติมรูปจากภาพร่างที่กำหนดให้

10. การแก้ปัญหา (Match Problem) เช่น ปัญหาไม้ขีดไฟ ให้เอาจำนวนกำไม้ขีดไฟออกหนึ่งกำ โดยให้กำที่เหลือประกอบเป็นรูปสามเหลี่ยม หรือสี่เหลี่ยม ที่มีจำนวนรูปเท่าที่ต้องการ

11. การตกแต่ง (Decoration) ให้ตกแต่งรูปวาดเกี่ยวกับสิ่งของทั่วไปที่ร่างเอาไว้แล้วด้วยแบบที่แตกต่างกัน

5.2 แบบทดสอบของวอลลาซ และโคแกน (Wallach and Kogan Test) เป็นแบบทดสอบที่ประกอบด้วยแบบทดสอบย่อย 5 ฉบับ ใช้เวลา 55 นาที ดังต่อไปนี้

1.) แบบพวกเดียวกัน ให้หาคำตอบจากสิ่งที่กำหนดให้มา ให้มากที่สุด เช่น ให้บอกสิ่งที่มีลักษณะ "แบน" คำตอบได้แก่ กระดาษ ใบไม้ แผ่นเสียง เป็นต้น

2.) แบบประโยชน์ของสิ่งของ ให้บอกประโยชน์ของสิ่งของที่กำหนดให้มา ให้มากที่สุด

3.) แบบความเหมือน แบบทดสอบฉบับนี้จะกำหนดสิ่งของให้สองอย่างหรือภาพ 2 ภาพ ให้บอกว่ามีอะไรคล้ายกันหรือเหมือนกันบ้าง บอกมาให้มากที่สุดในเวลาที่กำหนด

4.) แบบความหมายของภาพ ให้บอกว่าดูภาพแล้วนึกถึงอะไรบ้าง บอกมาให้มากที่สุดในเวลาที่กำหนด

5.) แบบความหมายของเส้นให้ดูภาพที่เป็นเส้น แล้วดูว่าเป็นเส้นอะไรบ้าง
บอกมาให้มากที่สุด

5.3 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ (Torrance Test of Creative Thinking) ศาสตราจารย์ ดร.อี พี ทอแรนซ์ แห่งมหาวิทยาลัยจอร์เจีย สหรัฐอเมริกา เป็นผู้พัฒนา เครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีทั้งแบบสำรวจ แบบทดสอบหลายรูปแบบขึ้น

สำหรับแบบทดสอบทอแรนซ์ได้พัฒนาขึ้นภายในขอบเขต และเนื้อหาทางการศึกษา โดยเน้นเฉพาะเรื่องประสบการณ์ในห้องเรียนที่จะสนับสนุนและเร้าให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ของทอแรนซ์ มีดังต่อไปนี้

1.) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพ (Thinking Creatively With Pictures) มี 2 แบบ คือ แบบ ก และแบบ ข

แบบ ก ประกอบด้วยแบบทดสอบย่อยหรือกิจกรรม 3 กิจกรรม ใช้เวลา
ชุดละ 10 นาที ดังนี้

กิจกรรมชุดที่ 1 การวาดภาพ (Picture Construction) ให้ต่อภาพจากสิ่งเร้า
ที่กำหนด ให้ ได้ภาพแปลกใหม่ และตั้งชื่อภาพให้แปลกที่สุด

กิจกรรมชุดที่ 2 การต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ (Picture Completion) ให้ต่อเติมภาพ
จากสิ่งเร้าที่กำหนดเป็นรูปเส้นในลักษณะต่าง ๆ ให้ได้ภาพที่แปลกและน่าสนใจที่สุดและตั้งชื่อภาพ

กิจกรรมชุดที่ 3 การใช้เส้นคู่ขนาน (Parallel Line) ให้ต่อเติมและตั้งชื่อภาพของ
เส้นคู่ขนาน จำนวน 30 คู่ ให้แปลก แตกต่าง และไม่ซ้ำกัน

แบบ ข เป็นแบบทดสอบคู่ขนานกับแบบ ก โดยกิจกรรมชุดที่ 1 และ 2
ให้สิ่งเร้าที่แตกต่างจากแบบ ก ส่วนกิจกรรมชุดที่ 3 การใช้วงกลม (Circles) ให้ต่อภาพจากสิ่งเร้า
ที่เป็นวงกลม จำนวน 30 วงกลม ให้เป็นภาพที่แตกต่างกันและแปลกใหม่

2.) แบบทดสอบมีความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยภาษา (Thinking Creatively With Words) มี 2 แบบ คือ แบบ ก และแบบ ข เป็นแบบทดสอบคู่ขนานเช่นเดียวกัน
คือลักษณะของแบบทดสอบเหมือนกัน แต่ใช้สิ่งเร้าที่ต่างกันเท่านั้น ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย
7 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรมชุดที่ 1 การตั้งคำถาม ให้ตั้งคำถามที่ไม่ธรรมดาจากภาพที่กำหนดให้
มาให้มากที่สุด

กิจกรรมชุดที่ 2 การเดาสาเหตุ ให้เขียนสาเหตุเกี่ยวกับเหตุการณ์จากภาพ
ในกิจกรรมที่ 1

กิจกรรมชุดที่ 3 การเดาผลที่จะเกิดตามมา ให้เขียนผลที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากเหตุการณ์ในภาพที่กำหนดให้จากกิจกรรมชุดที่ 1

กิจกรรมชุดที่ 4 ปรับปรุงผลผลิตให้ดีขึ้น ให้ดัดแปลงสิ่งที่กำหนดให้มากที่สุด

กิจกรรมชุดที่ 5 ประโยชน์ของสิ่งของให้บอกประโยชน์ของสิ่งของที่กำหนดให้มากที่สุด

กิจกรรมชุดที่ 6 ตั้งคำถามแปลก ๆ จากสิ่งของที่กำหนดให้

กิจกรรมชุดที่ 7 การสมมุติอย่างมีเหตุผล ให้คิดหรือเดาว่าจะเกิดอะไรขึ้นจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ที่ไม่น่าเป็นไปได้

3.) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยเสียงและภาษา (Thinking Creatively With Sounds and Words : Sounds and Images)

ในเวลาต่อมานักค้นคว้าวิจัยทั้งต่างประเทศและในประเทศไทยก็ได้สร้างแบบทดสอบขึ้นมามากมาย โดยพัฒนาและดัดแปลงจากแบบทดสอบของกิลฟอร์ด วอลลาซ โคแกน และทอเรนซ์ สำหรับในเมืองไทยนั้น ไพรัตน์ วงษ์นาม (2523 : 34 - 39) ได้นำแบบทดสอบดังกล่าวมาดัดแปลงเป็นแบบทดสอบทั้งหมด 12 ฉบับ ดังต่อไปนี้

1. แบบทดสอบฉบับที่ 1 การวาดภาพจากวงรี แบบทดสอบฉบับนี้ วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัย โดยใช้รูปภาพเป็นเนื้อหาและให้คิดตอบโดยการวาดภาพเป็นหน่วย ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Figure Production ของกิลฟอร์ด แบบทดสอบฉบับนี้จะมีกระดาษพิมพ์ภาพวงรีไว้ให้ ให้นักเรียนต่อเติมให้ได้ภาพที่มีความหมายแตกต่างกันออกไปหลายแง่มุมให้ได้จำนวนภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

2. แบบทดสอบฉบับที่ 2 การประกอบภาพ แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัย โดยใช้รูปภาพเป็นเนื้อหา และให้คิดตอบโดยการวาดภาพเป็นหน่วย และเป็นระบบ ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Making Objects ของกิลฟอร์ด แบบทดสอบฉบับนี้ให้นักเรียนนำภาพรูปทรงเรขาคณิตที่กำหนดให้ ประกอบกันเข้าให้เป็นภาพที่มีความหมาย ข้อตกลงในการประกอบคือรูปทรงเรขาคณิตทั้ง 4 สามารถขยายให้ใหญ่ขึ้น หรือย่อส่วนให้เล็กลงได้ตามความต้องการและจะใช้ก็รูปก็ได้

3. แบบทดสอบฉบับที่ 3 การใช้สิ่งของอย่างพิสดาร แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยโดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหา ให้คิดออกมาเป็นหน่วย โดยดัดแปลงจากแบบทดสอบ Brick Uses , Unusual Uses and Alternate Uses ของกิลฟอร์ด ตัวอย่าง เช่น ผ้าขาวม้า ใช้ทำประโยชน์อะไรบ้าง บอกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. แบบทดสอบฉบับที่ 4 การตั้งชื่อเรื่องสั้น แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิด อเนกนัยโดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นหน่วย และองค์ประกอบ ความคิดอเนกนัย โดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นการแปลงรูป โดยดัดแปลงจากแบบทดสอบที่มีชื่อว่า Plot Title (Nonclever) และ Plot Title (Clever) ของกิลฟอร์ด

5. แบบทดสอบฉบับที่ 5 การหาค่าที่มีความหมายคล้ายกัน แบบทดสอบนี้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยโดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหา และให้คิดออกมาเป็นความสัมพันธ์ดัดแปลง จากแบบทดสอบ Associational Fluency ของกิลฟอร์ด

6. แบบทดสอบฉบับที่ 6 ความคล้ายคลึง แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิด อเนกนัย โดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นความสัมพันธ์ ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Similarities ของกิลฟอร์ด ตัวอย่างเช่น มะละกอกับแตงโม เหมือนกัน หรือคล้ายกันอย่างไรบ้าง บอกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

7. แบบทดสอบฉบับที่ 7 ผลที่จะเกิดตามมา แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบ ความคิดอเนกนัย โดยใช้ภาษาเป็นเนื้อหา ให้คิดออกมาเป็นการแปลงรูป ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Consequences (Obvious) และ Consequences (Remote) ของกิลฟอร์ด ตัวอย่างเช่น ถ้าหาก คนเราไม่มีความจำเป็นต้องนอน อะไรจะเกิดขึ้นตามมาบ้าง บอกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

8. แบบทดสอบฉบับที่ 8 ความหมายของภาพ แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบ ความคิดอเนกนัย โดยให้พฤติกรรมเป็นเนื้อหา ให้คิดออกมาเป็นหน่วย ดัดแปลงมาจาก แบบทดสอบ Alternate Picture Meaning ของกิลฟอร์ด

9. แบบทดสอบฉบับที่ 9 ความสัมพันธ์ทางสังคม แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบ ความคิดอเนกนัย โดยใช้พฤติกรรมเป็นเนื้อหา ให้คิดออกมาเป็นความสัมพันธ์ ซึ่งดัดแปลงจาก แบบทดสอบของกิลฟอร์ดที่มีชื่อว่า Creating Social Relations ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงคนที่หันหน้า เข้าหานักเรียนควรจะพูดว่าอย่างไรบ้าง จะเขียนคำตอบในแง่มุมต่าง ๆ กัน ได้คำตอบมากที่สุด เท่าที่จะมากได้

10. แบบทดสอบฉบับที่ 10 การแต่งเรื่อง แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิด อเนกนัยโดยใช้พฤติกรรมเป็นเนื้อหา ให้คิดออกมาเป็นระบบ ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบทดสอบ Writing Behavioral Stories ของกิลฟอร์ด

11. แบบทดสอบฉบับที่ 11 เส้นกับความรู้สึก แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบความคิด อเนกนัย โดยใช้พฤติกรรมเป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นการแปลงรูป ดัดแปลงจากแบบทดสอบ Alternate Line Meaning ของกิลฟอร์ด

12. แบบทดสอบฉบับที่ 12 ความรู้สึกและการกระทำ แบบทดสอบฉบับนี้วัดองค์ประกอบ ความคิดอเนกนัย โดยใช้พฤติกรรมเป็นเนื้อหา ให้คิดออกมาเป็นการประยุกต์ดัดแปลงจาก แบบทดสอบ Suggested Feeling and Actions ของกิลฟอร์ด

เกณฑ์การให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์

ไพร์ตัน วงษ์นาม (2523 : 41 - 42) ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ โดยวัดองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. คะแนนความคิดคล่องแคล่ว ให้คะแนนตามจำนวนคำตอบทั้งหมดที่นักเรียนตอบได้ ยกตัวอย่าง แบบทดสอบฉบับที่ 11 ถ้านักเรียนตอบว่าความรู้สึกหรืออารมณ์ที่แทนเส้นภาพ มีความวุ่นวาย ยุ่งยาก สนุกสนาน ตื่นเต้น น่ากลัว และเวียนศีรษะ จะได้ 6 คะแนน
2. คะแนนความคิดยืดหยุ่น ให้คะแนนโดยนับจากจำนวนกลุ่ม หรือจำนวนทิศทางของคำตอบ กล่าวคือ นำคำตอบทั้งหมดที่ให้คะแนนความคล่องไปแล้ว มาจัดกลุ่มหรือทิศทางใหม่ คำตอบใดเป็นคำตอบทิศทางเดียวกัน หรือมีความหมายอย่างเดียวกันก็จัดเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน เมื่อจัดเรียบร้อยให้นับจำนวนกลุ่ม ให้กลุ่มละ 1 คะแนน
3. คะแนนความคิดริเริ่ม ให้คะแนนตามสัดส่วนของความถี่ของคำตอบซึ่งดัดแปลงมาจากวิธีการของ ครอปฟเลย์ (ไพร์ตัน วงษ์นาม. 2523 : 42 อ้างอิงมาจาก Cropley. 1966 : 261 - 262) คำตอบใดที่กลุ่มตัวอย่างตอบซ้ำกันมาก ๆ จะได้คะแนนน้อยหรือไม่ได้เลย ถ้าคำตอบยิ่งซ้ำกับคนอื่นน้อย หรือไม่ซ้ำคนอื่นเลยก็จะได้คะแนนมากขึ้น เกณฑ์การให้คะแนน ยึดหลัก ดังนี้

คำตอบซ้ำกัน	12 %	ขึ้นไป	ให้	0	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน	6 - 11%		ให้	1	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน	3 - 5 %		ให้	2	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน	2 %		ให้	3	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน	1 %		ให้	4	คะแนน

การสอนภาษาไทย

1. แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย

กรมวิชาการ (2534 : 13 - 16) ได้เสนอแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

1. ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนได้ถูกต้องคล่องแคล่ว โดยการฝึกทักษะแต่ละอย่างให้แม่นยำแล้วจึงฝึกทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กัน รวมทั้งส่งเสริมความคิดควบคู่กันไปด้วยการกำหนดจุดประสงค์ในการสอน แม้ว่าจะกำหนดทักษะใดทักษะหนึ่งขึ้นมา เช่น ฟังแล้วจับใจความสำคัญได้ ในขั้นของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีการอ่าน คือ มีคนอ่านให้ฟัง และมีการพูดเพื่อตอบคำถามแสดงความเข้าใจนอกนั้นอาจมีการเขียนตอบคำถามดังนั้นจะเห็นได้ว่าทักษะทางภาษาจะสัมพันธ์ตามธรรมชาติ การสอนภาษาไทยเชิงทักษะสัมพันธ์นี้จึงเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นอย่างมาก
2. สอนให้ถูกต้องตามหลักการสอนภาษา การเรียนภาษาเป็นการเลียนแบบอย่างหนึ่ง ผู้เรียนจะต้องเรียนภาษาที่เป็นต้นแบบจากครูผู้สอน ต่อจากนั้นผู้เรียนจะต้องปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงให้เป็นภาษาของตนเอง จากการฝึกทักษะทางภาษาบ่อย ๆ และท้ายสุดผู้เรียนจะพัฒนาการใช้ภาษาจากความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้รูปแบบการใช้ภาษาใหม่ ๆ กระบวนการเรียนภาษาโดยทั่วไปอาจจะเริ่มต้นจากการเรียนคำก่อน ผู้เรียนจะต้องฝึกอ่าน และเข้าใจความหมายของคำ รู้จักนำคำไปใช้แต่ประโยคให้ถูกต้องได้ใจความ จากนั้นฝึกการนำประโยคไปเรียงต่อกันให้เป็นเรื่องราว หรือเป็นข้อความตามลำดับ การฝึกทักษะการใช้ภาษานั้นการสื่อความหมายให้ตรงกัน ตลอดจนส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีวิจารณญาณในการใช้ภาษา
3. ฝึกให้ผู้เรียนรู้หลักเกณฑ์ทางภาษาควบคู่ไปกับการใช้ภาษา และให้รู้วัฒนธรรมทางภาษา
4. ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และสังเคราะห์สิ่งที่ได้ฟังและอ่าน เพื่อฝึกความคิดการแก้ปัญหา และมีวิจารณญาณในการใช้ภาษา
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนภาษาไทยไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวัน และใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ

6. ปลุกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทย โดยสอนให้เห็นคุณค่า และตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย ทั้งในส่วนที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการสื่อสาร และในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ

7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความจรรโลงใจโดยใช้ธรรมชาติ บทร้อยแก้ว และร้อยกรอง ที่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นมาเป็นสื่อการเรียนการสอน

8. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน และเฝ้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต

9. สอดแทรกคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความขยัน ความรับผิดชอบ ฯลฯ เพื่อให้ผลการเรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

10. ฝึกให้ผู้เรียนเป็นคนช่างสังเกต จดจำ และจดบันทึกสิ่งต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ทางภาษาได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินและเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

11. นำภาษาไทยที่ใช้ในสังคมแวดล้อมมาเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้สัมพันธ์กับการเรียนและสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

12. ให้แบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะในเรื่องการใช้ภาษาของครูในการสอน และการสื่อความหมายในโรงเรียน

13. เน้นพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน ในการวัดผลประเมินผลต้องคำนึงถึงวัย และระดับชั้นของผู้เรียน ในขั้นต้น ๆ จะฝึกเรื่องที่มีโครงสร้างง่าย ๆ พอขั้นสูงขึ้นไปจะยากขึ้น และซับซ้อนยิ่งขึ้นตามลำดับ ดังนั้นขั้นตอนความสามารถของผู้เรียนจะเป็นไปตามกระบวนการสอนของครูสอน เรื่องบางเรื่องสามารถเรียนได้ตั้งแต่วัยประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย เช่น การรายงาน การอภิปราย การโต้วาที ฯลฯ จึงต้องมีการวัดผล หรือประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ที่ต่างกัน โดยคำนึงถึงพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียนเป็นหลัก

14. ส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนภาษาของตนเอง เพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

15. ศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องทางภาษาของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง

16. สอนซ่อมเสริม เมื่อทราบว่าผู้เรียนขาดทักษะทางภาษาด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลาย ๆ ด้าน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จในการเรียนภาษาไทย

17. จัดการเรียนการสอนให้เรียนภาษาไทยด้วยความสนใจและสนุกสนาน โดยใช้ เกม เพลง เป็นสื่อช่วย เพื่อให้ผู้เรียนชอบเรียนภาษาไทยและรักภาษาไทย

18. จัดทำหนังสือที่เหมาะสมมาให้ผู้เรียนอ่านมาก ๆ หรือส่งเสริมการอ่านหนังสือในห้องสมุด เพื่อให้ผู้เรียนอ่านคล่องและมีความรู้กว้างขวาง

2. การสอนภาษาไทย

กรมวิชาการ (2534 : 16 - 18) ได้เสนอแนะแนวทางสำหรับการสอนภาษาไทย ไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยต้องจัดอย่างมีกระบวนการ เช่น การฝึกทักษะต่าง ๆ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะการฝึกความคิดและมีวิจารณ์ญาณในการใช้ภาษาไทย โดยใช้รูปแบบการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การฝึกให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนภาษาของตนเอง โดยใช้ทักษะกระบวนการพัฒนา เป็นต้น

2. วิธีสอนภาษาไทย ครูต้องรู้จักเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมในการสอนภาษาไทย โดยเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมในทักษะต่าง ๆ วิธีสอนที่ควรนำมาใช้ เช่น การบรรยาย การอภิปราย การสาธิต การแบ่งกลุ่มค้นคว้า การแบ่งกลุ่มระดมความคิด การแบ่งกลุ่มทำงาน การค้นคว้ารายงาน การสอนเป็นรายบุคคล การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้เพลงและเกมประกอบการสอน การให้บทเรียนสำเร็จรูปหรือศูนย์การเรียน การใช้สถานการณ์จำลอง และการสอนเป็นคณะ ฯลฯ

3. ทักษะที่จำเป็นในการสอนภาษาไทย การสอนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษาครูควรมีทักษะทั่วไป ได้แก่ การกระตุ้นให้คิด การใช้คำถาม การเล่าเรื่อง การบรรยายอธิบาย และแสดงความคิดเห็น การเล่านิทาน แต่งนิทาน การนำเสนอ การใช้คำแนะนำควบคุม และให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ การสรุปความ การทำเกมและเล่นเกมต่าง ๆ การแสดงบทบาทสมมุติ และให้คำแนะนำวิธีแสดง การใช้ท่าทางสื่อความหมาย สำหรับทักษะเฉพาะที่ครูควรมี ได้แก่ การเลือกหนังสือ การอ่านหนังสือ รู้จักแยกความรู้ ความคิดและคุณธรรมที่สอดแทรกในเนื้อเรื่องของหนังสือเรียน และหนังสือประเภทต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม การใช้ภาษาเพื่อเป็นตัวอย่าง และเพื่อชี้แนะการใช้ภาษาที่ถูกต้อง สามารถสื่อสารได้ชัดเจน ถูกต้องตามระเบียบการใช้ถ้อยคำ

4. การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย สรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

4.1) คิดวิเคราะห์วิจารณ์ ให้ผู้เรียนสังเกตข้อความที่ครูสื่อสารให้ผู้เรียน แล้วคิดวิเคราะห์ และอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ผู้รับสาร โอกาสที่ใช้ในการ

สื่อสาร และวิธีการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก และเห็นความจำเป็นของการใช้ภาษาสื่อสาร ให้ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล

4.2) กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ ให้ผู้เรียนวางแผนกำหนดวิธีการนำเสนอ เช่น การใช้ภาษาในการยั่วเย้า ท้าทาย หรืออุปมาอุปไมย กำหนดรูปแบบของภาษาที่จะนำเสนอ และกำหนดโครงเรื่องประกอบด้วย บทนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป จากนั้นให้ผู้เรียนฝึกซ้อมการนำเสนอ เช่น พูดในใจ พูดหน้ากระจก เขียนใส่กระดาษให้ผู้อื่นอ่าน เป็นต้น

4.3) ปฏิบัติด้วยความชื่นชม ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแผนโดยการนำเสนอเรื่องราวด้วยวิธีการ ภาษาและโครงเรื่องที่กำหนดไว้ โดยครูคอยกระตุ้นและให้กำลังใจ ให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยความชื่นชม

4.4) ประเมินระหว่างปฏิบัติ ขณะที่ผู้เรียนนำเสนอเรื่องราวด้วยวิธีการต่าง ๆ อยู่ นั้น ครูคอยแนะนำให้ผู้เรียนสังเกตการนำเสนอของตนเองว่า มีข้อบกพร่องอะไร มีสาเหตุมาจากอะไร และจะมีแนวทางปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

4.5) ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เมื่อผู้เรียนได้สังเกตและประเมินการนำเสนอของตนจนทราบข้อบกพร่อง และวิธีการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เรียนปรับปรุงการนำเสนอให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

4.6) ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ เมื่อผู้เรียนได้ปรับปรุงการนำเสนอจนดีขึ้นแล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดทักษะแล้ว ให้ผู้เรียนอภิปรายถึงผลที่ได้จากการนำเสนอ เช่น ทำให้ผู้รับสารเข้าใจสารอย่างถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในตนเอง

การเขียนเชิงสร้างสรรค์

1. ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ด้วยภาษาที่ชัดเจนอย่างเหมาะสม ถูกต้อง (ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. 2526 : 1) เป็นการเขียนที่ถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึกของตนเองออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ในลักษณะที่เป็นสิ่งใหม่ และแสดงลักษณะเฉพาะแต่ละบุคคล โดยใช้ภาษาสุภาพและถูกต้องตามวัฒนธรรมอันดีงาม (ฉวีวรรณจินดาพล. 2528 : 60 - 62) เป็นการสร้างคำและข้อความจากจินตนาการของตนเอง มิได้ลอกเลียนแบบอย่างของผู้อื่น มีอิสระที่จะเลือกรูปแบบของการเขียนโดยไม่อยู่ในกรอบและลักษณะคำประพันธ์ นอกจากนี้ผู้เขียนจะต้องสามารถใช้จินตนาการหรือความคิดคำนึงของตน เขียนออกมาด้วยถ้อยคำที่สละสลวย (กรรณิการ์ พวงเกษม. 2534 : 33) การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนซึ่งมีลักษณะความคิดริเริ่ม โดยที่ผู้เขียนต้องใช้จินตนาการประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยงในการเขียน (อัจฉรา ชิวพันธ์. 2532 : 2) และเป็นผลงานการเขียนอย่างอิสระโดยใช้ความคิดของเด็กเองซึ่งอาศัยพื้นฐานประสบการณ์การเรียนรู้หลายลักษณะ เช่น การอ่าน การท่องเที่ยว การฟังเรื่องราว และอื่น ๆ ซึ่งแสดงออกให้เห็นว่าผู้เรียนได้ริเริ่มเรียนตกแต่งเรื่องสร้างปมปัญหาของตัวเอง โดยใช้จินตนาการของตนได้อย่างสมเหตุสมผล (บันลือ พุกกะวัน. 2535 : 7)

จากความหมายดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนเล่าเรื่องเล่าประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดจินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และประสบการณ์ออกมาเป็นตัวหนังสือ ด้วยถ้อยคำที่แสดงให้เห็นถึงความคิด หรือข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ โดยมีได้เลียนแบบใคร

2. ความมุ่งหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

กรณีการ พวงเกษม (2534 : 34) และ แสงระวี น้อยประสิทธิ์ (2539 : 26) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. เพื่อให้โอกาสนักเรียนแสดงออกทางความคิด ระบายความรู้สึกจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เขาพบมา นำเสนอออกมาในทางสร้างสรรค์ และเข้าใจแนวคิดของคนอื่น
2. เพื่อส่งเสริมความสามารถทางวรรณคดีที่มีอยู่ในตัวเด็ก ให้สร้างสรรค์ผลงานทางวรรณคดีที่ให้ความรู้สึก น่าสนใจ และมีลักษณะของภาษาที่ดี
3. เพื่อส่งเสริมและเข้าใจให้เด็กสนใจ และซาบซึ้งในวรรณคดีที่ดี
4. มุ่งพัฒนาความสามารถทางภาษามากกว่ากระบวนการที่ถูกต้อง ตามกฎเกณฑ์ของหลักภาษา
5. เพื่อให้มีความสามารถในการปรับตัวทางอารมณ์และทางสังคม

3. ลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ประกาศรี สีนอำไพ (2531 : 2 - 3) ได้เสนอลักษณะทั่วไปของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า

1. มีแนวเขียนเป็นจิตวิสัย ผู้เขียนมีข้อสังเกต ประสบการณ์ ความนึกคิด ความเห็น มีจินตนาการของตนเองแล้วจึงเขียนงานประพันธ์ขึ้นนั้น ขึ้น
2. มีความแปลกใหม่ และมีความสามารถในการแสดงออก
3. โดยทั่วไปไม่ได้เป็นความเรียงเชิงศิลป์ที่เรียกว่ากวีนิพนธ์ร้อยแก้วเสมอไป
4. ผู้เขียนนอกจากจะเสนอความคิดโครงเรื่องที่แปลกใหม่แล้ว อาจไม่ยึดเอาฉันทลักษณ์ตามแบบแผนที่กำหนด ถือเป็นกาแหวกเกณฑ์ลักษณะคำประพันธ์
5. งานเขียนจะต้องมีวัตถุประสงค์ สร้างคำ และสร้างแนวคิด เพื่อให้งานเขียนเชิงสร้างสรรค์บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

ฉวีวรรณ จินดาพล (2528 : 60 - 61) ได้เสนอลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า

1. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีอิสระในการเขียน เด็กจะเขียนโดยไม่อยู่ภายใต้การบังคับ ชักนำ หรืออิทธิพลของใคร แต่เด็กจะเขียนในสิ่งที่เขาารู้สึกว่าต้องการเขียน ครูอาจจะให้ความช่วยเหลือ เมื่อเด็กถามการสะกดคำบางคำ เป็นต้น

2. การเขียนจากความรู้สึกที่แท้จริงของเด็ก เด็กจะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งที่เขาพบเห็น ประทับใจ จินตนาการออกมา โดยครูอาจจะให้หัวข้อกระตุ้นให้เด็กคิดหรือจัดสถานการณ์เพื่อให้เด็กรู้สึกจินตนาการมากพอที่จะเขียนได้

3. การเขียนที่มีลักษณะเฉพาะตน เด็กแต่ละคนจะมีรูปแบบในการเขียนแตกต่างกัน ครูอาจจะช่วยแนะนำให้ได้บ้างในการเขียนครั้งต่อไป

4. การเขียนร้อยกรอง จะเป็นงานที่เด็กใช้ความคิดสร้างสรรค์ได้มาก เพราะจะต้องเลือกใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมาย มีเสียงคล้องจอง มีสัมผัส วรรค และเกิดภาพพจน์ ตรงตามความคิด เด็กบางคนอาจติดรูปแบบร้อยกรองอย่างง่าย ๆ ขึ้นเองก็ได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์จะต้องสร้างรูปแบบการประพันธ์ขึ้นใหม่เสมอไป

กรมวิชาการ (2535 : 311) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่าควรประกอบไปด้วย

1. ให้ความแปลกใหม่ หมายถึง ความคิดที่ไม่ซ้ำแบบ หรือไม่ได้ลอกเลียนแบบผู้อื่น มาเป็นความคิดของผู้เขียนเอง หรือดัดแปลงมาอย่างแยบคายด้วยภูมิปัญญาของตน
2. ใช้ภาษาคมคาย กะทัดรัด ทั้งนี้ต้องเป็นการใช้ภาษาที่ไม่ผิดแปลกไปจากระเบียบของภาษาซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน
3. สามารถเร้าความรู้สึกของผู้อื่น อาจเป็น ความขบขัน ความเศร้า ความปิติยินดี ความพิศวง ความสงบ ความซาบซึ้ง ความอาลัย ฯลฯ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกัน
4. เป็นประโยชน์ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เช่น ให้ข้อคิดที่เป็นคติต่อการดำรงชีวิต ชี้ให้เห็นคุณโทษ แนะนำให้คนรู้จักสังเกต พิจารณาสິงต่าง ๆ โดยแยบคาย ก่อให้เกิดจินตนาการในทางที่ดีงาม หรือให้ความเพลิดเพลินแก่จิตใจ ในลักษณะของนันทนาการ

จากลักษณะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ดังกล่าว สรุปได้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ จะต้อง มีลักษณะแปลกใหม่ ด้วยการนำเสนอ เป็นการเขียนจากข้อสังเกต ประสบการณ์ จินตนาการของผู้เขียนโดยมิได้ลอกเลียนแบบใครและให้สาระความรู้ รวมถึงเร้าความรู้สึกของผู้อื่น

4. องค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

เวสต์ (อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร. 2538 : 15 - 16 อ้างอิงมาจาก West. 1973 : 267 - 271) ได้กล่าวว่า การเขียนทั้งหลายนั้นเป็นการสร้างสรรค์ ถ้าหากว่าเราจะรู้จักเขียนสิ่งใดขึ้นมา แม้ว่า สิ่งนั้นจะเป็นสิ่งเก่า ความคิดเก่า แต่ถ้านำมาแสดงออกในรูปแบบใหม่เสริมความคิดใหม่ เข้าไปมีการแสดงออกใหม่ ๆ ทางจินตนาการ ผลงานนั้นก็จะเป็ผลงานเขียนใหม่ที่สมบูรณ์ ขอ แต่เพียงให้ผลงานนั้นมาจากตัวของเราเองด้วยความซาบซึ้งลลาด มิได้เป็นการลอกเลียนแบบใคร และมีช้เพื่อการสื่อสารกันโดยทั่วไปเท่านั้น เวสต์ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเขียนสร้างสรรค์ ได้แก่ ความจริงใจ อารมณ์ ความคิดริเริ่ม และการสร้างประสบการณ์

ความจริงใจ เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก เพราะงานเขียนใด ๆ ถ้าขาดความจริงใจแล้วจะทำให้ ค่าของงานเขียนนั้นด้อยลงไปมาก ผู้เริ่มฝึกการเขียนหลายคนพยายามที่จะเขียนให้มีใจความสั้น ๆ ลงมาใส่สัมผัสและจังหวะวรรคตอนลงตามความเห็นเหมาะสม แต่ถ้าขาดความจริงใจข้อเขียนนั้นจะดู ชัด ๆ รูปแบบก็ดูไม่เหมาะสมกับข้อเขียนนั้นส่วนเนื้อความจะดูไม่สมจริงขึ้นมาทันที ผู้เขียนเองจะ สับสนในการเขียน ทั้งใจความสำคัญที่ควรจะกล่าวถึง คงมีแต่ส่วนประกอบย่อยที่ไม่สามารถทำให้ อ่านประทับใจได้

อารมณ์ การเขียนสร้างสรรค์ที่ดีนั้นผู้เขียนต้องให้ความสนใจในการเสนอข้อเท็จจริง น้อยกว่าการเสนอจินตนาการ ทศนคติ และอารมณ์ ความรู้สึก การบรรยายที่ให้ข้อมูลละเอียดละออ แต่เป็นข้อเท็จจริงมากกว่าการพรรณนาจึงไม่ใช่การเขียนสร้างสรรค์ เพราะเป็นเรื่องที่ทำให้ผู้อ่าน คิดถึงความน่าเชื่อถือและความสมจริง แต่การพรรณนาเป็นการทำให้ผู้อ่านรู้สึกด้วยอารมณ์ แล้ว พยายามจินตนาการให้กว้างไกลออกไป แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า การเขียนแบบบรรยายจะเป็น การเขียนสร้างสรรค์ไม่ได้ ขึ้นอยู่กับผู้เขียนจะใช้ความสามารถทางศิลปะภาษาทำให้เป็นไปมากน้อย เพียงไร

ความคิดริเริ่ม แต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะของตนเอง มีความนึกคิด และความสามารถ อยู่ในตนเองผิดแผกแตกต่างกันออกไป ต้องพยายามค้นพบความคิดแปลกใหม่ เพื่อการสร้าง ผลงานใหม่ ๆ ออกมา อย่ามัวแต่ไปคิดริษยาหรือพยายามลอกเลียนแบบผู้อื่น เพราะ "ความริษยา เป็นความเขลา และการลอกเลียนแบบ เป็นการฆ่าตัวตาย" คนที่ประสบความสำเร็จคือคนที่นับ ถือตนเอง รู้จักคิด และรู้จักสร้างสรรค์ความแปลกใหม่ในทางที่เป็นประโยชน์

การสร้างประสบการณ์ การเขียนสร้างสรรค์ ต้องการประสบการณ์มากที่สุดเท่าที่จะ มากได้ เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการเขียนถ้อยคำเป็นสัญลักษณ์แทนเสียง และเสียงนั้นจะใช้

แทนประสบการณ์ ต้องไม่ใช่คำที่เป็นนามธรรมมากเกินไป เพราะนามธรรมไม่สามารถให้ความรู้สึกแก่ผู้อ่านได้เท่าที่ควร ผู้เขียนจะเพิ่มเติมบทสนทนา ใช้ภาษา และเสียงของภาษาถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิดไปสู่ผู้อ่าน ด้วยวิธีใดก็ได้ให้ผู้อ่านเกิดภาพขึ้นในความนึกคิดและติดตามเรื่องไปโดยตลอด เมื่อเขาอ่านเรื่องของเราต้องให้เขารู้สึกว่าเขาได้รับสาระไปสร้างประสบการณ์ใหม่ได้ ไม่ควรใช้วิธีการจำเจอยู่แต่ในแบบเดิม ใช้ความคิดเดิมแม้จะเป็นประสบการณ์เดิมของผู้เขียนก็ตาม เพราะสิ่งนั้นไม่ใช่การเขียนสร้างสรรค์

5. กิจกรรมการเขียนและรูปแบบการเขียนเชิงสร้างสรรค์

บันลือ พุกกะวัน (2535 : 176) ได้เสนอกิจกรรมเกี่ยวกับการเขียน ดังนี้

1. การคัดลอกแบบ หรือคัดไทย ควรจัดระเบียบให้สอดคล้องโดยใช้หลักเกณฑ์ที่กระชับ การวางแบบในการคัด หลักเกณฑ์ในการคัดข้อความ เช่น หัวอักษรกลม ตัวตรง อยู่ในระหว่างบรรทัด ฯลฯ โดยค่อย ๆ เข้มข้นขึ้นทีละอย่างสะสมขึ้นโดยลำดับมักใช้กับชั้นเรียนต้น ๆ

2. การเขียนโดยการใช้เสียงพาไป การสอนเขียนไทยแบบนี้ช่วยเด็กในระยะเริ่มต้นได้ดี โดยให้เด็กได้ฝึกสะกดตัวที่เขียนก่อนเขียน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากการอ่านโดยวิธีสะกดคำไปด้วย

3. การเขียนอีกแบบหนึ่งโดยการให้เห็นแบบอย่างก่อน โดยต้องการเน้นเฉพาะคำยาก ใส่ไว้ในวงเล็บ ฝึกสะกดสัก 2 ครั้ง แล้วลบคำในวงเล็บออกให้เด็กคัดข้อความแล้วเติมคำเอง เด็กก็จะได้ฝึกเขียนคำนั้นและข้อความทั้งหมดได้ประโยชน์ในด้านการเข้าใจคำนั้นทั้งรูปประโยคนับว่าเป็นประโยชน์ทั้งด้านการฝึกเขียนและคำศัพท์ไปพร้อม ๆ กัน

4. การเขียนโดยใช้เครื่องกวาดสายตา โดยใช้แถบประโยคซ้อนได้แผ่นปิดหลายประโยค เมื่อเปิดให้เห็นแถบประโยคแล้วปิด เด็กจะได้ฝึกกวาดสายตาในการอ่าน และให้เขียนข้อความนั้นให้ถูกต้อง นับเป็นการได้ประโยชน์สองทาง คือฝึกอ่านเร็วและฝึกเขียนข้อความตามที่อ่าน

5. การเขียนอธิบายภาพ บอกภาพ โดยมีรูปภาพ หรือภาพที่เด็กวาดเอง เขียนลักษณะคุณสมบัติ การใช้ประโยชน์ ฯลฯ ของสิ่งที่วาดนั้น จะเป็นการช่วยในการแต่งความของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ความสั้น - ยาว หรือข้อความที่กำหนดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและระดับของผู้เรียน ชั้นแรกเรียนอาจเขียนบอกภาพ รูปร่าง ลักษณะ และเพิ่มรายละเอียดมากขึ้น เมื่อชั้นสูงขึ้นไป

6. การเขียนเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่พบเห็น นับเป็นการส่งเสริมการเขียนได้ทางหนึ่ง เขียนถึงสิ่งที่ตนประสบมา แล้วถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดให้ผู้อ่านทราบ เป็นการสอนเรียงความที่ดี อีกประเภทหนึ่ง

7. การเขียนถึงกิจวัตรประจำวัน คล้ายกับการเขียนเรื่องราว แต่นำเอาสิ่งที่ตนทำ หรือ ปฏิบัติประจำ หรือหน้าที่ที่ต้องทำอยู่เสมอมาเขียนบันทึกเล่าถึงกิจกรรมที่ทำอยู่ประจำนั้นให้ผู้อื่น ได้รู้ได้ทราบ ครูอาจทราบพื้นฐานความเป็นอยู่ของเด็กได้อย่างดีนอกเหนือจากประโยชน์ที่ได้ จากการฝึกเขียนโดยตรง

8. การเขียนเพื่อสื่อความคิด หรือแสดงความต้องการ ได้แก่ การฝึกเขียนจดหมายถึงครู เพื่อน และคนอื่น ๆ เด็กควรได้รับการฝึกเขียน วางรูปแบบตามลักษณะที่นิยมใช้กันทั้งจดหมาย ส่วนตัวและจดหมายของทางราชการ ทั้งนี้ต้องใช้เวลาฝึกเป็นระยะเวลายาวนานหลังจากเด็ก ฝึกเขียนเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แล้ว

9. การเขียนรายงาน ได้แก่ การบันทึกเรื่องราว ข้อความที่ได้จากคั่นคว่ำในเรื่องที่ได้อ่าน แล้วสรุปเรื่องราวที่คั่นคว่ำมาได้ ให้บอกแหล่งที่มาได้ เนื้อหาเรื่องราวอาจผนวกกับข้อคิดเห็น ของตน พร้อมการสรุปเรื่องราวที่คั่นคว่ำนั้น ๆ ด้วย

10. การเขียนเรื่องราวที่กำหนดให้ หรือการแต่งความเกี่ยวกับเรื่องที่เป็นนามธรรม ทั้งหลาย เช่น วันสำคัญ ชีวประวัติบุคคลสำคัญ ความประพฤติ หรือจริยธรรมอื่น ๆ จำเป็นต้องฝึก ให้รู้จักวางโครงสร้าง เช่น บทนำ การดำเนินเรื่อง ตัวอย่าง สรุป เหมาะสำหรับเด็กในชั้นระดับ ประถมปลายและมัธยมศึกษา ซึ่งต้องฝึกบ่อย ๆ ใช้ระยะเวลาที่ฝึกนาน อาจตลอดช่วงระยะเวลา ที่เรียน

11. การบันทึกเตือนความจำ ได้แก่ การบันทึกที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เช่น บันทึก ค่าใช้จ่าย การนัดหมาย การบันทึกตำแหน่งของเพื่อน หรือสิ่งที่พบเห็น ย่อมมีคุณค่าสำหรับตนเอง เพื่อกันลืมและเป็นแนวในการใช้ประโยชน์อื่น ๆ ของตนเอง ครูอาจส่งเสริมการบันทึกประเภทนั้น เช่น การรับประทานอาหารเช้าในรอบสัปดาห์ กิจกรรมที่เด็กทำในรอบสัปดาห์ และอื่น ๆ

12. การเขียนบทความ ผู้เรียนอาจเขียนบทความง่าย ๆ เกี่ยวกับสังคมในโรงเรียน ชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ โดยครูอาจส่งเสริมให้มีหนังสือพิมพ์ประจำโรงเรียนเพื่อเผยแพร่แนวความคิด และประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียนให้ประชาชนทราบได้ดี อาจรวมข่าวเหตุการณ์ในรอบ สัปดาห์แถลงให้ทราบถึงความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกิจกรรมในชุมชนนั้น ๆ ในชั้นต้นอาจเป็นปัญหา มากถ้าเราไม่ได้ฝึกเด็กไว้ จำเป็นที่จะต้องสอนให้รู้จักอ่านบทความแล้วจัดทำเป็นเค้าโครงในการ เสนอเรื่องการใช้เหตุผลสนับสนุน การยกอุทาหรณ์ประกอบ และมีบทสรุป ฝึกเช่นนี้บ่อย ๆ หรือ

สมาธิของเด็กจะได้แนวคิดในการจัดทำบทความสั้น ๆ เพื่อเผยแพร่ข่าวได้ดี และในเอกสารหรือสิ่งพิมพ์นั้น ๆ อาจมีหลายเรื่องหลายรส เช่น นิทาน เรื่องชวนขัน หรืออื่น ๆ เพื่อช่วยให้ได้มีการเผยแพร่ความคิดและส่งเสริมการอ่านได้เป็นอย่างดีวิธีหนึ่ง

13. การเขียนประกาศ หรือโฆษณา ได้แก่ การเขียนเพื่อเชิญชวนให้มาชมการแสดงของชั้นเรียน อาจจัดทำเป็นการเชิญชวนเพื่อนนักเรียนกันเองหรือขอความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ครูผู้สอนจำเป็นต้องตรวจสอบแนะนำให้ผู้รู้จักวิธีเสนอข้อความที่จะเชิญชวนมาร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ โดยต้องกำหนดสถานที่ วัน เวลา และรายการแสดงไว้ให้แจ่มชัดด้วย

14. การเขียนบัตรทำนายโชค เป็นเกมที่ส่งเสริมทั้งการอ่านและการเขียนได้เป็นอย่างดี ทำคล้ายเขียนซี แต่ไม่ควรทายว่าโชคร้าย ควรให้มีโชคดีจะได้สิ่งนั้นสิ่งนี้ หรือมีเช่นนั้นก็ควรแนะนำให้เสี่ยงไปใหม่ ใช้ในการจัดงานของโรงเรียน เชิญชวนผู้ปกครองเข้ามาชมกิจการของโรงเรียน ก็จะเป็นงานที่สนุกและฝึกการเขียนของเด็กไปด้วย

กรรณิการ์ พวงเกษม (2534 : 39 - 40) ได้เสนอแนะรูปแบบการเขียนสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. จัดหมู่เขียนเรื่องบนกระดาน
2. ให้ประโยค 2 - 3 ประโยค แล้วให้นักเรียนเขียนต่อเองเป็นเรื่องสั้น ๆ ประมาณ 5 - 8 ประโยค
3. เขียนบรรยายภาพ
4. ให้รูปภาพที่นักเรียนรู้จักแล้วให้เขียนเกี่ยวกับภาพนั้น
5. ให้คำที่มีความหมาย เป็นคำที่นักเรียนรู้จักตามวัยของเขาแล้วนำคำนั้นมาเขียนเรื่อง
6. ให้ภาพ ให้คำ แล้วให้นักเรียนเขียนเรื่องเกี่ยวกับภาพ
7. ให้ภาพ ให้ชื่อเรื่อง และข้อความ 2 - 3 ประโยค ให้นักเรียนเขียนต่อเนื้อให้จบ
8. ให้ประโยคหลาย ๆ ประโยคที่มีความสัมพันธ์กันให้นักเรียนเขียนต่อแล้วตั้งชื่อเรื่อง
9. ให้ภาพแล้วให้นักเรียนเขียนแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับภาพ
10. ให้ภาพแล้วให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพ
11. ให้เขียนแสดงความต้องการ
12. เขียนเล่าประสบการณ์
13. ให้นักเรียนเขียนโฆษณาขายสิ่งของต่าง ๆ
14. ให้เขียนคำขวัญเกี่ยวกับภาพ
15. ให้ชื่อเรื่อง นักเรียนเขียนเรื่องจากชื่อเรื่อง
16. เขียนข้อความในลักษณะอวยพร

17. เขียนกลอนง่าย ๆ บรรยายสิ่งต่าง ๆ
18. เขียนนิทานกลอนสั้น ๆ
19. เขียนเพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร
20. เขียนบทบาทสมมุติสั้น ๆ เพื่อใช้ในการแสดง
21. เขียนแสดงความรู้สึกอย่างมีวิจารณ์ญาณ

จะเห็นได้ว่ากิจกรรม และรูปแบบการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีความหลากหลาย ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะสม เพื่อให้การสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยการให้ภาพ ให้คำแล้วเขียนเป็นเรื่องราวต่าง ๆ ตามแนวคิด ประสบการณ์และจินตนาการของนักเรียน

6. หลักในการจัดกิจกรรมการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

สมิธ (Smith, 1973 : 9) ได้กล่าวถึงหลักในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

1. จะต้องมีความใหม่ ๆ แตกต่างกันออกไป หรือมีลักษณะเฉพาะตัว สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือ ผลผลิตและกระบวนการที่ใช้นั้นต้องใหม่ เช่น การสอนแบบสร้างสรรค์ เรื่องโคลงกลอน นักเรียนต้องผลิตโคลงกลอนใหม่ ๆ
2. เน้นความคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) การคิดแบบอเนกนัยนี้มีได้หมายถึงคำตอบที่ถูกต้องสมบูรณ์คำตอบเดียว การคิดแบบนี้ผู้เรียนจะต้องนำความรู้ความเข้าใจ ความคิดรวบยอดต่าง ๆ มาใช้ในลักษณะใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดคำตอบใหม่ ๆ หลายคำตอบ
3. การสอนเขียนอย่างสร้างสรรค์ ต้องการแรงจูงใจอย่างมากเพื่อให้เกิดกระบวนการคิด เช่น บรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียด การชมเชย การกระตุ้นให้นักเรียนคิด ให้นักเรียนได้ทำงานตามสบาย
4. ไม่ควรกำหนดคำตอบตายตัวไว้ในใจของครู เพราะอาจจะทำนายไม่ได้ว่าผลงานของนักเรียนจะออกมาในรูปใด ครูผู้สอนไม่ควรตัดสินว่าผลงานของนักเรียนผิดหรือถูก เพียงแต่เป็นผู้ช่วย ตรวจแก้ไขการใช้ภาษาของนักเรียนเท่านั้น
5. กระบวนการในการทำงานมีความสำคัญเท่ากับผลงานของนักเรียน
6. ควรใช้คำถามหรือสร้างสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดคำตอบหลาย ๆ ประการ เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กคิดไปได้หลาย ๆ แนว ข้อปัญหาหรือเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความคิดนั้น ควรจะเป็นสิ่งที่

เด็กคิดได้จากความทรงจำ การสังเกตจากที่เคยพบ เคยเห็น หรือเคยได้ยินมาก่อน ครูควรยอมรับความคิดเห็นของทุกคน โดยไม่มีการตำหนิความคิดของใครว่าใช้ไม่ได้

7. การสอนแบบนี้ควรจัดห้องเรียนให้สบาย และควรมีอุปกรณ์บางอย่างที่จำเป็นในการทำแบบฝึกหัด

8. ให้อ่านเรื่องและเขียนอย่างสร้างสรรค์หลาย ๆ แบบจะช่วยให้เด็กเรียนรู้จักแนวทางในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ดีขึ้น

9. กระบวนการสอนควรเป็นประชาธิปไตย สร้างกฎในการเรียนร่วมกัน

10. การสอนแบบสร้างสรรค์ คือการกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดของตนออกมา ครูควรเน้นและชมเชยความแตกต่าง ลักษณะเฉพาะ ความเป็นตัวของตัวเอง ความคิดริเริ่ม

ประเทิน มหาพันธ์ (2519 : 25) ได้เสนอปัจจัยสำหรับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

1. บรรยากาศและสภาพการณ์ ครูจะต้องสร้างบรรยากาศให้เหมาะสม การที่เด็กจะระบายออก คือเด็กจะต้องรู้สึกสบายใจ อบอุ่นใจ เป็นตัวของตัวเอง มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน และครู

2. ประสบการณ์ เด็กจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจจากประสบการณ์อันดีกับเพื่อน ในการเรียนควรสร้างความสนใจให้กับเด็ก และมีอุปกรณ์อย่างพร้อมเพรียง

3. ความเอาใจใส่ของครู ความสนใจและเอาใจใส่ของครู จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เด็กประสบผลสำเร็จในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ ครูควรปลูกฝังความช่างสังเกตสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด เด็กจะได้สะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ เพื่อเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความรู้สึกอย่างแท้จริง เด็กจะได้แสดงออกตามแนวทางของเขาอย่างแท้จริง

อัจนรา ชิวพันธ์ (2535 : 6) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้หลายประการ ดังนี้

1. กำหนดกิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ให้มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน โดยต้องคำนึงถึงหลักสูตรในระดับชั้นต่าง ๆ ว่ามีจุดมุ่งหมายทำอะไร กิจกรรมต่าง ๆ นั้นสนองวัตถุประสงค์ใดในหลักสูตร

2. การจัดกิจกรรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ควรได้มีการสัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่นๆ

3. จัดลำดับความยากง่ายของกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียน

4. ใช้สื่อที่จูงใจเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ และรักในการเขียน

5. ให้ผู้เรียนสามารถใช้จินตนาการในการแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างอิสระ

การส่งเสริมให้เด็กแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ช่วยพัฒนาความคิดในการเขียนบงก ออกมาจากพื้นฐานแห่งจิตใจ เด็กเองก็จะรู้สึกว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่ยากนัก การส่งเสริมโดยการ ให้กำลังใจจากครูและการช่วยเหลือแนะนำสำคัญยิ่ง นอกจากลักษณะงานที่ควรส่งเสริมการเขียน ที่ให้โอกาสเด็กแสดงออกโดยคิดอย่างอิสระที่มีลักษณะใกล้เคียงระหว่างการแสดงความต้องการ และความรู้สึกนึกคิดก็คือ ความปรารถนาที่อยากจะเป็น หรือ ความใฝ่ฝันของเด็กนั่นเอง

7. แนวการส่งเสริมการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

บันลือ พุกษะวัน (2535 : 7 - 8) ได้กล่าวถึงแนวการส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ตาม หลักของ สตริกแลนด์ (Strickland) ไว้ดังนี้

1. ครูต้องสร้างบรรยากาศโดยเป็นผู้ที่รัก เมตตา มีความสัมพันธ์กับผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เข้าใจและให้ความเห็นอกเห็นใจเด็กของตน โดยให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยให้มาก และงดเว้น การตำหนิ
2. ให้อิสระในการทำงานแก่เด็กที่จะทำ จะคิด และรู้จักใช้การยืดหยุ่น ทั้งการใช้เวลา และระเบียบ หรือรูปแบบที่มักเคยกำหนดงานให้น้อยลง ควรให้อิสระแก่ผู้เรียน
3. ส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์จริงจากการศึกษาสภาพแวดล้อม และให้ได้มีวัสดุ การอ่าน หนังสือเด็กหลายประเภทให้เลือกอ่านอย่างอิสระ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ของเด็ก
4. จากการส่งเสริมการอ่าน ประดิษฐ์เศษวัสดุและประสบการณ์ทั้งหลาย ควรให้โอกาส มีการแลกเปลี่ยนโดยการเล่า รายงาน อภิปราย และสรุปผลโดยนักเรียนเองเสมอ ๆ
5. กระตุ้น ชี้แนะให้เกิดความอยากรู้ อยากเห็น สร้างความแปลกใหม่ ทั้งเครื่องเล่น หนังสือเด็ก โดยการชี้แนะและส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนุกสนาน เพลิดเพลินอยู่เสมอโดยครู ต้องเป็นคนที่ให้ความสนใจในการแสดงออกของเด็ก และส่งเสริมการแสดงออกอย่างกว้างขวาง

8. ข้อเสนอแนะสำหรับครูในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

บันลือ พุกษะวัน (2535 : 49 - 55) ได้เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมการเขียนบอกชื่อภาพ เขียนอธิบายภาพ
  - 1.1 ให้โอกาสเด็กวาดภาพตามที่ต้องการโดยอิสระ แต่มีเงื่อนไขว่า จะต้องบอกชื่อภาพให้ได้
  - 1.2 กิจกรรมการส่งเสริมการแสดงออกทางภาษาไม่ควรจำกัดเฉพาะการเขียน ควรจัดกิจกรรมการฝึกและพัฒนาภาษาพูดควบคู่กันหลายลักษณะสลับกันไป
  - 1.3 ส่งเสริมการเขียนบอกรายละเอียดและเขียนบรรยายภาพ
  - 1.4 การส่งเสริมการเขียนโดยเติมคำ บรรยายภาพ หรือบอกภาพ
2. ส่งเสริมการเขียนเล่าประสบการณ์และนิทานที่ฟัง
  - 2.1 ส่งเสริมให้เขียนเล่ากิจกรรมประจำวัน
  - 2.2 ส่งเสริมการเขียนเล่าประสบการณ์ หรือเหตุการณ์
  - 2.3 การส่งเสริมการเขียนนิทานที่เคยฟังมา
3. ส่งเสริมการเขียนเพื่อแสดงความต้องการของตน เช่น หนังสืออ่านที่เธอรัก เธอชอบมากที่สุดนั้น เรื่องอะไร เหตุใดจึงชอบ เขียนเล่าเรื่องประกอบด้วย ฯลฯ เป็นต้น
4. ส่งเสริมการเขียนหรือแสดงความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยครูช่วยกำหนดสถานการณ์ แล้วให้เด็กเขียนบอกความรู้สึก ชอบ เกลียด กลัว ในเวลา สถานที่ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนั้น และเป็นเพราะสาเหตุใด อาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้

กรรณิการ์ พวงเกษม (2534 : 34) ได้เสนอแนะแนวทางสำหรับครูในการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ต้องเร้าให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะเขียน การเร้านั้นอาจใช้อุปกรณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ
2. ให้ร่างอย่างหยาบ ๆ ให้เสร็จก่อนครั้งหนึ่งในชั้น
3. ให้นักเรียนแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วเขียนเติมใหม่ ซึ่งเป็นการวัดผลด้วยตนเอง
4. ให้นักเรียนทั้งชั้นช่วยกันประเมินผลการเขียนนั้น
5. ครูเป็นผู้ประเมินเอง และให้นักเรียนแก้ไขเสียใหม่

6. อ่านนิทาน โคลง ให้เด็กฟังมาก ๆ เพื่อความสนุกสนาน หากเด็กได้มีส่วนร่วมบ้าง เช่น ช่วยกันตอบปัญหา ช่วยกันตั้งชื่อเรื่อง ช่วยกันเล่าบ้าง จะทำให้สนุกสนานยิ่งขึ้น

7. ส่งเสริมให้เด็กเขียนมาก ๆ ให้ลองเขียนสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

8. ช่วยให้กำลังใจ โดยยกย่องชมเชยผลงานเมื่อเห็นสมควร แต่ไม่แสดงให้มากเกินไป จนทำให้เด็กไม่พยายามทำให้อีกยิ่งขึ้นกว่าเดิม

9. ไม่บังคับให้เด็กเขียน ถ้าหากไม่นึกอยากเขียน อาจให้เล่าเรื่องประกอบภาพก็ได้

จะเห็นได้ว่าครูมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยครูจะต้องสร้างบรรยากาศ และสภาพการณ์ให้เหมาะสม เอาใจใส่ กระตุ้น ชี้แนะให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น ให้อิสระในการทำงาน และสร้างกระบวนการประชาธิปไตยในการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาความคิด แล้วถ่ายทอดสู่การเขียนเชิงสร้างสรรค์

9. ประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ประชุมพร สุวรรณตรา (2523 : 23) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้หลายประการ ดังนี้

1. เป็นการฝึกทักษะและพัฒนาการใช้ภาษา ในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของเด็ก
2. เป็นการช่วยให้เด็กรู้จักศัพท์มากขึ้น ก่อให้เกิดความสนุกสนานแก่ผู้อ่าน และก่อให้เกิดความสุขเพลิดเพลินในการอ่าน
3. ทำให้เด็กรักการเรียน
4. เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
5. ทำให้ครูรู้จัก และเข้าใจเด็กแต่ละคนมากขึ้น
6. ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนให้มีความนับถือตนเอง ยอมรับตนเองและผู้อื่น
7. ช่วยให้เด็กเกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีที่มีคุณค่า ซึ่งจะเป็นประสบการณ์สะสม เพื่อนำไปใช้ในโอกาสต่อไป
8. ก่อให้เกิดความรู้สึกอันดีงาม ความเห็นอกเห็นใจ รักเพื่อนมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติ
9. เป็นงานที่สร้างความสุข ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการสอน สร้างความเชื่อมั่นและคุณค่าให้กับผู้สอนเช่นเดียวกับที่เกิดกับผู้เรียน

ปราโมทย์ ชันติลาภพันธ์ (2530 : 18) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
ไว้ 3 ประการ คือ

1. ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสเขียนแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ

ได้อย่างอิสระ

2. ช่วยให้นักเรียนที่มีความถนัดทางภาษา มีพัฒนาการทางภาษาเพิ่มมากขึ้น

3. ทำให้ทราบลักษณะนิสัย ค่านิยม ความรู้ ความสามารถ ฯลฯ ของผู้เรียน

โดยสรุปแล้วการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีประโยชน์ต่อนักเรียนและครู หรือมีประโยชน์ต่อ
ผู้เขียนและผู้อ่าน โดยจะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านภาษา รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และทำให้ทราบถึงลักษณะของนักเรียน หรือผู้เขียน

10. การประเมินผลการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเรียบเรียงคำ กลุ่มคำ และประโยค ให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน
เป็นผลงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ แต่ละชิ้นมีคุณค่าแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการประเมิน
ผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์จึงควรมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เทียบตรง และครอบคลุมไปทุก ๆ ด้าน

โอแฮร์ (ประไพศรี พุ่มจันทร์. 2542 : 42 อ้างอิงมาจาก O'Hare. 1973 : 50) ให้ความเห็น
ไว้ว่า เกณฑ์ในการพิจารณางานเขียนเชิงสร้างสรรค์ควรพิจารณาในด้านความคิด จินตนาการ
ความสามารถในการเรียบเรียงเรื่องและลีลาในการเขียน นอกจากนี้ยังควรพิจารณาด้านกลไก
ในการเขียนอีกด้วย

ประสิทธิ์ กาพย์กลอน (2518 : 10 - 12) ได้เสนอแนะสิ่งที่ควรพิจารณาในการตรวจ
งานเขียนไว้ ดังนี้

1. เนื้อเรื่อง พิจารณาแนวคิดหรือแนวเรื่อง การจัดระเบียบความคิด การอ้างเหตุผล
การขยายความและความแจ่มแจ้งชัดเจน

2. การใช้ภาษา พิจารณาระดับภาษาที่ถูกต้องตามกาลเทศะและลักษณะของเรื่อง คำ
ประโยค การเขียนย่อหน้า การเว้นวรรคตอน การใช้สำนวนโวหาร คำพังเพย สุภาษิต

3. รูปแบบ พิจารณาเฉพาะการเขียนที่มีแบบแผนแน่นอนว่าเขียนได้ถูกรูปแบบการเขียน
ชนิดนั้นๆ หรือไม่

4. กลไกประกอบกรเขียนอื่น ๆ ได้แก่ สะกดการันต์ ลายมือ ความสะอาด ความเป็น
ระเบียบเรียบร้อย

พิสมัย สิงห์แก้ว (2520 : 37) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการวัดในการเขียน ดังนี้

1. ความคิด (Ideas) ได้แก่ เนื้อหาตรงประเด็น มีเหตุผลและน้ำเสียง (tone)
2. การเรียบเรียงเนื้อหา (Organization) ได้แก่ สิ่งที่ควรเน้น มีเค้าโครงความคิดที่เป็นระเบียบ

3. ลีลาการเขียน (Style) แสดงความเป็นต้นคิดมีท่วงทำนองเฉพาะตน

4. กลไกในการเขียน (Mechanics) ได้แก่ การสะกดการันต์ วรรคตอนและหลักภาษา

5. การเลือกใช้คำ (Choice of Words) ได้แก่ ความชัดเจน เลือกคำได้ตรงตาม

ความหมาย ทั้งความหมายโดยตรง และความหมายโดยนัย และการเลือกใช้คำตามระดับภาษา

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 212) ได้กล่าวถึงหลักในการประเมินผลงานการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

1. ให้ความคิดแปลกใหม่ หมายถึง ความคิดที่ไม่ซ้ำหรือไม่ได้ลอกเลียนผู้อื่น เป็นความคิดที่ผู้เขียนคิดขึ้นเองหรือดัดแปลงมาอย่างแยกกายด้วยภูมิปัญญาของตน
2. การใช้ภาษาคมคายกระทัดรัด ทั้งนี้เป็นการใช้ภาษาไม่ผิดแปลกไปจากระเบียบของภาษาซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน
3. สามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้รับสาร อาจเป็นความขบขัน ความเศร้า ความปิติยินดี ความพิศวง ความสวยงาม ความซาบซึ้ง ความอาลัย ความมั่นใจ ฯลฯ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันก็ได้
4. เป็นประโยชน์ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม เช่น ให้ข้อคิดเป็นคติในการดำรงชีวิต ซึ่งให้เห็นคุณโทษ แนะนำให้รู้จักสังเกต พิจารณาสິงต่าง ๆ โดยแยกกาย ก่อให้เกิดจินตนาการในทางที่ดีงาม หรือให้ความเพลิดเพลินแก่จิตใจ ในลักษณะของนันทนาการ เป็นต้น

วรรณา เครื่องเนียม (2531 : 38) ได้แสดงความคิดเห็นในการประเมินไว้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นงานเขียนที่เกิดจากการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการที่แปลกใหม่ของแต่ละคน ซึ่งจะมีแนวความคิด ความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นในการประเมินผลงานของเด็ก ครูจะต้องพิถีพิถันและระมัดระวังเป็นพิเศษ ครูควรพิจารณาแนวคิด ความสามารถในการลำดับเรื่องราว ถ่ายทอดความคิด จินตนาการ การใช้ถ้อยคำสำนวนภาษาที่ไพเราะสละสลวย เหมาะสมกับข้อความหรือเรื่องราวของแต่ละคนโดยครูจะต้องมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่แน่นอน มิใช่ตามความคิดของครูเองและที่สำคัญครูไม่ควรนำผลงานของเด็กมาเปรียบเทียบกัน เพราะจะทำให้เด็กบางคนหมดกำลังใจ อับอาย ไม่กล้าแสดงออกและ

ไม่กล้าเขียนอีกต่อไป ดังนั้นการประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์จึงควรมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนเที่ยงธรรม และครอบคลุมไปถึงความสามารถทุก ๆ ด้านของนักเรียนอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า การประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีหลายวิธี จึงควรจะต้องปรับปรุงเกณฑ์การประเมินให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องก่อนนำไปใช้เพื่อให้การประเมินผลนี้เป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้ได้ผลดีต่อไป

แบบฝึก

1. ความหมายของแบบฝึก

นิภา ชวนะพานิช (2518 : 5) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกว่า แบบฝึกสามารถฝึกทักษะทางภาษาได้ทุก ๆ ด้าน ถ้านักเรียนได้มีโอกาสได้ฝึกหัดจนเกิดความเข้าใจจริง ๆ แบบฝึกจะช่วยให้การสอนของครูและการเรียนของนักเรียนประสบผลสำเร็จ

ประยงค์ งามจิตตร (2533 : 41) ให้ความหมายของแบบฝึกว่าแบบฝึกเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะแบบฝึกสามารถฝึกทักษะทางภาษาได้ทุก ๆ ด้านแบบฝึกช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางภาษาได้อย่างกว้างขวาง

2. ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการฝึกทักษะ ลักษณะของแบบฝึกที่ดีจะมีองค์ประกอบสำคัญหลายอย่าง ซึ่งมีผู้เสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ ดังนี้

บิลโลว์ (Billow. 1972 : 87) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึกที่ดีนั้นจะต้องดึงดูดความสนใจและสมาธิของเด็ก ฝึกเฉพาะอย่าง ใช้ภาษาเหมาะสมกับวัย วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิหลังทางภาษาของเด็ก แบบฝึกที่ดีควรจะเป็นแบบฝึกสำหรับเด็กเก่งและซ่อมเสริมสำหรับเด็กอ่อนในขณะเดียวกัน นอกจากนี้แล้วควรใช้หลายลักษณะและมีความหมายต่อผู้ฝึกอีกด้วย

ริเวอร์ (River. 1968 : 97 - 105) กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกควรประกอบด้วย

1. ต้องมีการฝึกนักเรียนมากพอควรในเรื่องหนึ่ง ๆ ก่อนจะมีการฝึกในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป
ทั้งนี้ทำขึ้นเพื่อการสอนไม่ใช้การทดสอบ

2. แต่ละบทควรฝึกโดยใช้เพียงหนึ่งแบบฝึกเท่านั้น
3. ฝึกโครงสร้างใหม่กับสิ่งที่เรียนรู้แล้ว
4. ประโยคที่ฝึกควรเป็นประโยคสั้น ๆ
5. ประโยคและคำศัพท์ ควรเป็นแบบที่ใช้พูดกันอยู่ในชีวิตประจำวันที่นักเรียนรู้จักดีแล้ว
6. เป็นแบบฝึกที่นักเรียนใช้ความคิดด้วย
7. แบบฝึกควรมีหลาย ๆ แบบ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย
8. ควรฝึกให้นักเรียนสามารถใช้สิ่งที่เรียนไปแล้วไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สมชัย ไชยกุล (2526 : 14 - 15) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกและเสนอลักษณะที่ดีของแบบฝึกทางภาษาไว้ ดังนี้

1. แบบฝึกควรสร้างขึ้นเพื่อฝึกสิ่งที่จะสอน มิใช่ทดสอบว่านักเรียนรู้อะไรบ้าง
2. แบบฝึกหนึ่ง ๆ ควรเกี่ยวกับโครงสร้างเฉพาะของสิ่งที่จะสอน เรื่องเดียว
3. สิ่งสำคัญที่จะฝึก ควรเป็นสิ่งที่นักเรียนพบเห็นอยู่แล้ว เช่น จากบทสนทนาการอ่าน

หรือการพูดคุยกัน

4. ข้อความที่นำมาฝึกแต่ละแบบฝึกควรสั้น เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความยุ่งยากใจ
5. แต่ละแบบฝึกควรออกเสียงให้มากที่สุดจะเป็นการสร้างนิสัยการออกเสียงใน

ภาษาไทย

6. แบบฝึกควรเป็นแบบที่กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองที่พึงปรารถนาเท่านั้น
7. ในแบบฝึกที่เกี่ยวกับโครงสร้างของภาษาไม่ควรใช้คำศัพท์มากนัก
8. แบบฝึกควรเป็นแบบออกเสียง จนกว่านักเรียนจะออกเสียงได้ถูกต้องแล้ว จึงให้ทำ

แบบฝึกหัดอ่านหรือเขียน

9. สิ่งที่ไม่ควรมองข้ามไปก็คือ การฝึกออกเสียงโดยใช้คำสัมผัสและร้อยกรอง

จากลักษณะของแบบฝึกที่ดีดังกล่าว สรุปได้ว่า แบบฝึกที่ดีนั้นควรเป็นแบบฝึกที่ฝึกในเรื่องที่เรียนไปแล้วมีความหลากหลาย เหมาะกับวัยและความสามารถของนักเรียน มีคำชี้แจงที่ชัดเจน ใช้เวลาที่เหมาะสม และแบบฝึกต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจ และท้าทายความสามารถของนักเรียน

3. ประโยชน์ของแบบฝึก

แบบฝึกมีประโยชน์ต่อการเรียนวิชาทักษะ ดังที่คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 173 - 175) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกไว้ ดังนี้

1. เป็นส่วนเพิ่มหรือเสริมหนังสือเรียนในการเรียนทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มาก เพราะแบบฝึกเป็นสิ่งที่จัดขึ้นอย่างเป็นระเบียบ
2. ช่วยเสริมทักษะทางการใช้ภาษา แบบฝึกเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กฝึกทักษะการใช้ภาษาให้ดีขึ้น แต่จะต้องอาศัยการส่งเสริมและความเอาใจใส่จากครู
3. ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากเด็กมีความสามารถทางภาษาแตกต่างกัน การให้เด็กทำแบบฝึกที่เหมาะสมกับความสามารถของเขาจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จทางด้านจิตใจมากขึ้น
4. ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน โดยกระทำ ดังนี้
  - 4.1 ฝึกทันทีหลังจากให้เด็กเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ
  - 4.2 ฝึกซ้ำหลาย ๆ ครั้ง
  - 4.3 เน้นเฉพาะเรื่องที่ต้องการฝึก
5. แบบฝึกที่ใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากจบบทเรียนในแต่ละครั้ง
6. แบบฝึกที่จัดทำขึ้นเป็นรูปเล่ม เด็กสามารถเก็บรักษาไว้ใช้เป็นแนวทาง เพื่อทบทวนด้วยตนเองได้อีกต่อไป
7. การให้เด็กทำแบบฝึกช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่นหรือปัญหาต่าง ๆ ของเด็กได้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ทันที่
8. แบบฝึกที่จัดขึ้นนอกเหนือจากที่อยู่ในหนังสือแบบเรียนจะช่วยให้เด็กได้ฝึกอย่างเต็มที่
9. แบบฝึกที่จัดพิมพ์ไว้เรียบร้อย จะช่วยให้ครูประหยัดทั้งแรงงานและเวลาในการที่จะต้องเตรียมแบบฝึกอยู่เสมอ ในด้านผู้เรียนก็ไม่ต้องเสียเวลาลอกแบบฝึกจากตำราเรียน ทำให้มีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ มากขึ้น
10. แบบฝึกช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะการจัดพิมพ์ขึ้นเป็นรูปเล่มที่แน่นอนย่อมลงทุนต่ำกว่าที่จะต้องพิมพ์ลงกระดาษทุกครั้ง และผู้เรียนสามารถบันทึกและมองเห็นความก้าวหน้าของตนเองได้อย่างเป็นระบบ

รัชนี ศรีไพรวรรณ (2517 : 412 - 413) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทางภาษาไว้ดังนี้

1. ทำให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้น เพราะเป็นเครื่องมือทบทวนความรู้
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน
3. ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่น และสามารถประเมินผลงานของตนเองได้
4. ฝึกให้เด็กทำงานตามลำพังโดยมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

ยุพา ยิ้มพงษ์ (2522 : 18) กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกว่า เป็นส่วนช่วยเพิ่มเติมใน

การเรียนทักษะ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มาก เพราะแบบฝึกเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำอย่างมีระบบ ช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดียิ่งขึ้น แต่ต้องอาศัยความเอาใจใส่จากครูด้วย แบบฝึกช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก ทำให้เกิดผลดีทางจิตใจ ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทนเพราะเด็กฝึกทำซ้ำ ๆ หลายครั้งในเรื่องที่ตนบกพร่อง แบบฝึกยังใช้เป็นเครื่องมือวัดผลทางการเรียนหลังจากจบบทเรียนแล้ว ช่วยให้ครูเห็นปัญหาของเด็กได้อย่างชัดเจนทำให้ครูได้แก้ปัญหาของเด็กได้ทันที่ที่ ตัวเด็กก็สามารถเก็บแบบฝึกไว้ใช้เป็นเครื่องมือในการทบทวนความรู้ได้ นอกจากนี้ แบบฝึกยังช่วยให้ครูและนักเรียนประหยัดเวลาแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการฝึกฝนแต่ละครั้ง

เพ็ญดี กรีน (Petty Green. 1971 : 469 - 472) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการใช้แบบฝึกไว้ ดังนี้

1. ก่อนที่จะใช้แบบฝึกหัดในวิชาใดก็ตาม ครูควรวางแผนและตั้งวัตถุประสงค์ของการฝึกไว้ทุก ๆ ครั้ง
2. ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกใช้แบบฝึก ครูควรจะได้พิจารณาความเหมาะสมทุก ๆ ด้านของแบบฝึก เช่น รูปเล่ม ภาษาที่ใช้ ความยากง่ายในเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ตลอดจนการใช้จิตวิทยาในการสร้างแบบฝึกหัด
3. หลังจากที่เด็กส่งแบบฝึกหัดให้ครูตรวจ ครูควรพยายามตรวจสอบและส่งคืนให้เด็กทราบผลโดยเร็วที่สุด เพื่อให้เขาได้ทราบส่วนที่ถูก หรือที่ผิดและแก้ไขได้ทันที่ที่ แม้ว่าจะต้องอธิบายเพิ่มเติมหรือแก้ที่ผิดบ่อยครั้ง ครูก็ไม่ควรถือเป็นการเสียเวลา
4. การจัดแบบฝึกหัดให้เด็กแต่ละครั้ง ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละคนด้วยและพยายามให้เด็กมีทัศนคติที่ดีในการทำแบบฝึกหัดทุกครั้ง อย่าให้เด็กเข้าใจว่า การที่ตนต้องทำมากกว่าเพื่อนเพราะถูกครูลงโทษหรือเพราะตนเรียนไม่รู้เรื่อง พยายามให้เด็กเห็นว่าแบบฝึกหัดเป็นสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมทักษะและเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตัวเขาเอง
5. การที่จะให้เด็กมีทักษะที่มั่นคง และเพียงพอขึ้นขึ้นอยู่กับการหมั่นฝึกฝนอยู่บ่อย ๆ รวมไปถึงการเลือกใช้แบบฝึกหัดที่มีคุณภาพดีเหมาะสมกับเด็กในระดับชั้นนั้น ๆ ด้วย

โดยสรุปแล้ว แบบฝึกมีประโยชน์ต่อครูและนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง โดยแบบฝึกเป็นสื่อการสอนที่ช่วยลดภาระของครู เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนจบบทเรียนแต่ละครั้ง ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาของนักเรียนแต่ละคน ส่วนนักเรียนนั้นแบบฝึกจะช่วยให้นักเรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง และจะเป็นสิ่งสำคัญในการให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้

4. หลักการสร้างแบบฝึก

ในการสร้างแบบฝึกนั้น ครูต้องเตรียมแบบฝึกอย่างรอบคอบ มีจุดมุ่งหมายในการใช้แบบฝึกแต่ละแบบพิจารณาว่าแบบฝึกนั้นจะช่วยฝึกทักษะตามที่ต้องการได้หรือไม่ ในการฝึกทักษะแต่ละด้านควรใช้แบบฝึกหลาย ๆ แบบ และเป็นแบบสั้น ไม่ควรฝึกทักษะหลายด้านในครั้งเดียวกัน แล้วควรประเมินผลหลังการใช้แบบฝึกว่านักเรียนเกิดความชำนาญในการใช้แบบฝึกมากน้อยเพียงใด (วิณารัตน์ ชาวกล้า. 2536 : อ้างอิงมาจาก ก่อ สวัสดิพานิชย์. 2514 : 52)

รชนี ศรีไพรวรรณ (2517 : 412 - 413) กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยหลักในการสร้าง ดังนี้

1. ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก และลำดับขั้นการเรียนรู้
2. ให้ตั้งจุดมุ่งหมายว่า มุ่งจะฝึกในด้านใด แล้วจัดเนื้อหาให้ตรงกับความมุ่งหมายที่วางไว้ ครูต้องทำล่วงหน้าเสมอ
3. ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก
4. ในแบบฝึกมีคำชี้แจงง่าย ๆ สั้น ๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจ ถ้าเด็กยังอ่านไม่ได้ครูต้องชี้แจงด้วยคำพูดที่ใช้ภาษาง่าย ๆ ให้เด็กสามารถทำตามคำสั่งได้
5. แบบฝึกต้องมีความถูกต้อง ครูต้องตรวจพิจารณาดูให้ถี่ถ้วนอย่าให้มีข้อผิดพลาดได้
6. การให้เด็กทำแบบฝึกหัดแต่ละครั้งต้องให้เหมาะสมกับเวลาและความสนใจของเด็ก
7. ควรมีแบบฝึกหลาย ๆ แบบ เพื่อให้เด็กรู้จักว่างขวาง และส่งเสริมให้เกิดความคิด
8. กระดาษที่ให้เด็กทำแบบฝึกหัดต้องเหนียวและทนทานพอสมควร

เพียงจิต อังโพร (2529 : 29) ได้กำหนดแนวการสร้างแบบฝึกไว้ดังนี้

1. ควรสร้างแบบฝึกให้มีหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การให้เติมคำ ให้จับคู่ ต่อเติมตารางอักษร มีการใช้เกมและเพลงประกอบการสอน
  2. คำนึงถึงความยากง่ายของคำที่นำมาฝึก และมีการเปลี่ยนรูปแบบของกิจกรรมไม่ให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย
  3. การฝึกแม้ว่าจะมีจุดประสงค์สำคัญเน้นที่การเขียน แต่ก็ไม่ละเลยการฝึกทักษะการอ่าน การฟัง และการพูด ทักษะพื้นฐานทางภาษาทั้งสี่ด้านนี้จำเป็นต้องได้รับการฝึกไปพร้อม ๆ กัน การใช้ภาษาจึงจะมีประสิทธิภาพ
  4. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างแบบฝึก
- นวนไล หนูมี (2529 : 34 - 35) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า
- แบบฝึกควรมีความยากง่าย เหมาะสมกับวุฒิภาวะและความสามารถของผู้เรียน แบบฝึกควรจะมีกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง ควรคำนึงถึงเวลาที่ใช้ฝึกด้วย และควรมีข้อเปรียบเทียบการสอนโดยใช้แบบฝึกกับเครื่องมืออื่น ๆ

จากหลักการสร้างแบบฝึกดังกล่าว พอสรุปเป็นหลักการสร้างแบบฝึกได้ดังนี้

1. คำนึงถึงจิตวิทยาพัฒนาการและความสามารถของเด็ก
2. คำนึงถึงความเหมาะสมในด้านเนื้อหาและเวลา
3. แบบฝึกควรมีรูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลาย
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างแบบฝึก
5. แบบฝึกต้องมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. หลักการทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย (2522 : 52 - 62) เสนอหลักจิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกไว้ ดังนี้

1. กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ เกี่ยวกับกฎแห่งการฝึก (Law of Exercise) ซึ่งกล่าวว่า สิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ จะทำให้ผู้ฝึกมีความคล่องและสามารถทำได้ดี (Law of use) ตรงกันข้าม สิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึก หรือทอดทิ้งไปนานแล้ว จะทำได้ไม่ดี (Law of disuse) ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะผู้เรียนจะมีทักษะทางภาษาดีต่อเมื่อมีการฝึกฝน หรือกระทำซ้ำบ่อย ๆ จากกฎแห่งการฝึกนี้จะช่วยทำให้การฝึกความคิดสร้างสรรค์ สัมฤทธิ์ผล

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรคำนึงว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถและความสนใจแตกต่างกัน ฉะนั้นในการสร้างแบบฝึกจึงควรพิจารณาถึงความเหมาะสม คือ ไม่ยากและง่ายจนเกินไปและควรมีหลาย ๆ แบบ

3. การจูงใจผู้เรียน โดยการจัดแบบฝึกจากง่ายไปยาก เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของนักเรียนที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จในการฝึก และช่วยยั่วยุให้ติดตามต่อไป

4. ใช้แบบฝึกสั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย

พรวณี ข.เจนจิตร (2538 : 168 - 186) ได้สรุปแนวคิดทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและการใช้แบบฝึกว่าควรประกอบไปด้วย

1. กฎแห่งการฝึก แบบฝึกที่สร้างขึ้น นักเรียนจะต้องสามารถทำได้และมีค่าเฉลยให้นักเรียนสามารถตรวจคำตอบได้ทันทีหลังจากทำแบบฝึกเสร็จแล้ว

2. การฝึกหัด การเรียนรู้เกิดจากการฝึกหัด และความใกล้ชิดทำให้จำได้คงทน ดังนั้นจึงควรเน้นการกระทำซ้ำ ๆ จนเกิดทักษะ

3. การเสริมแรง ควรให้กำลังใจแก่นักเรียน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ นักเรียนก็จะมีแนวโน้มในการที่จะทำงานนั้น ๆ อีก

4. แรงจูงใจ ครูต้องรู้จักกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตื่นตัว อยากรู้ อยากเรียน แบบฝึกที่น่าสนใจจะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้นักเรียนอยากทำ อยากฝึก และเกิดการเรียนรู้

วรรณภา เครื่องเนียม (2531 : 42) เสนอว่า นักจิตวิทยาและนักการศึกษาต่างก็มีความคิดเห็นตรงกันว่า ทฤษฎีสิ่งเร้า ทฤษฎีการตอบสนอง และทฤษฎีการจูงใจมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล และสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกนึกคิด เกิดจินตนาการ แล้วถ่ายทอดความคิดนั้นออกมาเป็นงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้

6. ขั้นตอนในการสร้างแบบฝึก

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2537 : 145 - 146) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกการเขียนไว้ ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากเป็นไปได้ควรศึกษาความต่อเนื่องของปัญหาในทุกระดับชั้น
2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหาออกเป็นเนื้อหา หรือทักษะย่อย ๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและแบบฝึกหัด
3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบ และขั้นตอนการใช้แบบฝึก เช่น จะนำแบบฝึกไปใช้อย่างไร ในแต่ละชุดจะประกอบไปด้วยอะไรบ้าง
4. สร้างแบบทดสอบ ซึ่งอาจมี แบบทดสอบเชิงสำรวจ แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัย ข้อบกพร่อง แบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่องเฉพาะตอน แบบทดสอบที่สร้างต้องสอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่วิเคราะห์ไว้ในข้อที่ 2
5. สร้างบัตรฝึกหัด เพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะ ในแต่ละบัตรจะมีจะมีคำถามให้นักเรียนตอบ การกำหนดรูปแบบ ขนาดของบัตร พิจารณาตามความเหมาะสม
6. สร้างบัตรอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำตอบหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง การสร้างบัตรอ้างอิงนี้อาจทำเพิ่มเติม เมื่อได้นำบัตรฝึกหัดไปทดลองใช้แล้ว
7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการทดสอบ หรือผลการเรียน โดยจัดทำเป็นตอนเป็นเรื่องเพื่อให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับแบบทดสอบความก้าวหน้า
8. นำแบบฝึกไปทดลองใช้ เพื่อหาข้อบกพร่อง คุณภาพของแบบฝึก และคุณภาพของแบบทดสอบ
9. ปรับปรุงแก้ไข
10. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้ สารบัญ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

7. การหาประสิทธิภาพของแบบฝึก

แบบฝึกที่ดีต้องมีประสิทธิภาพก่อนนำไปเป็นสื่อการเรียนการสอน ดังนั้น จึงต้องมีการทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่อง หรือปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ทำให้มั่นใจว่าแบบฝึกที่สร้างขึ้นมานั้นมีประสิทธิภาพ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532 : 495) และ โสภณ นุ่มทอง (2540 : 84 - 86) ได้กล่าวเกี่ยวกับขั้นตอนในการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกไว้ ดังนี้

1. กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ

1.1 กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพโดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน ทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่องและพฤติกรรมสุดท้าย ซึ่งค่าประสิทธิภาพจะกำหนดเป็นค่า E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ และค่า E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละของผลเฉลี่ยคะแนนที่ได้ ดังนั้น E_1/E_2 หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ / ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยปกติแล้วการกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 ขึ้นอยู่กับเนื้อหา หากเนื้อหา เป็นความรู้ความจำ มักกำหนดเกณฑ์ไว้ที่ 80/80 , 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เน้นทักษะมักกำหนดต่ำกว่า เช่น 75/75 อย่างไรก็ตาม ไม่ควรกำหนดต่ำกว่านี้ เพราะกำหนดไว้เท่าใดมักจะ ได้ผลเท่านั้น

1.2 กำหนดเกณฑ์โดยการทดสอบทางสถิติ ซึ่งทำได้โดยนำแบบฝึกที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ แล้วหาค่าความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียน จากนั้นจึงทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน หากมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถือว่าแบบฝึกมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ต่อไปได้

2. การกำหนดระดับประสิทธิภาพของแบบฝึก ประสิทธิภาพของแบบฝึก ที่สร้างขึ้น กำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับได้ 3 ระดับ คือ

2.1 ระดับ "สูงกว่าเกณฑ์" เมื่อประสิทธิภาพของแบบฝึกสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเกิน 2.5 ขึ้นไป

2.2 ระดับ "เท่าเกณฑ์" เมื่อประสิทธิภาพของแบบฝึกเท่ากับ หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่ไม่เกินค่า 2.5

2.3 ระดับ "ต่ำกว่าเกณฑ์" เมื่อประสิทธิภาพของแบบฝึกต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่ไม่ต่ำกว่า 2.5 ซึ่งถือว่ายังมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

3. การทดลองหาประสิทธิภาพ

3.1 การทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง คือ การทดลองกับผู้เรียน จำนวน 3 คน โดยใช้ผู้เรียนที่มีระดับสติปัญญาสูง ปานกลาง และต่ำ อย่างละ 1 คน นำผลที่ได้คำนวณหาประสิทธิภาพ แล้วนำมาปรับปรุงแบบฝึกให้ดีขึ้น ซึ่งตามปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองจะมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์มาก เมื่อนำมาปรับปรุงแล้วจะสูงขึ้น

3.2 การทดลองแบบกลุ่มเล็ก คือการทดลองกับผู้เรียนจำนวน 6 - 10 คน นำผลที่ได้ไปหาประสิทธิภาพ แล้วปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น

3.3 การทดลองภาคสนาม คือการทดลองกับนักเรียนทั้งที่มีจำนวน 30 - 100 คน นำผลที่ได้คำนวณหาประสิทธิภาพ แล้วปรับปรุงอีกครั้งให้ผลที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์มากไม่เกินร้อยละ 2.5 ก็ยอมรับได้ แต่หากแตกต่างกันมากต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของแบบฝึกใหม่ โดยยึดสภาพความจริงตามเกณฑ์

ในการพัฒนาแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้นำแบบฝึกไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพ โดยกำหนดเกณฑ์ 75/75 เนื่องจากเป็นการฝึกทักษะการเขียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การเขียนเชิงสร้างสรรค์

1.1 งานวิจัยในประเทศ

เพ็ญ เลียงจันทร์ (2521) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเขียนเรียงความแบบปกติกับแบบสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 78 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนเรียงความแบบสร้างสรรค์จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรียงความสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนเรียงความแบบปกติ

เสริม พงศ์ทอง (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้วรรณคดีสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปทุมวิไล จังหวัดปทุมธานี จำนวน 60 คน กลุ่มทดลองใช้การสอนที่ประกอบด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มทดลองใช้วิธีสอนตามหลักเกณฑ์การเขียนตามหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองมีความสามารถสูงกว่ากลุ่มควบคุม จึงกล่าวได้ว่า การใช้วรรณคดีไทยสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ได้ผลสูงกว่าการสอนเขียนโดยใช้หลักเกณฑ์การสอนเขียนตามปกติ

ผลทาน ศรีณรงค์ (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อและวิธีสอนแบบธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พูนศิริ แก้วเพ็ง (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนในกรุงเทพมหานคร มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับอ่อน ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาไทยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกที่ระดับนัยสำคัญ .01 และนักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าครูผู้สอนใช้วิธีการสอนเรียงความ โดยให้นักเรียนเขียนเล่าเรื่องตามความสนใจ และนักเรียนชอบเขียนเรื่องจากจินตนาการของนักเรียนเอง ปัญหาสำคัญที่พบคือ นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์

ขจิตพรพน ประดิษฐ์พงศ์ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมชินเนคติกส์ ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมชินเนคติกส์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยกิจกรรมชินเนคติกส์ มีทักษะการเขียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มยุรี เคราะห์ดี (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และเจตคติด้านร้อยกรองในวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยกระบวนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้านร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนปกติมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติต่อการเขียนร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยกระบวนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนแบบปกติ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดรุณี สาริการิน (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เขียนโดยใช้ภาพการ์ตูนที่มีฉากประกอบ และภาพการ์ตูนที่ไม่มีฉากประกอบ โรงเรียนชุมชนบ้านด่านซ้าย จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกการเขียนโดยใช้การ์ตูนที่มีฉากประกอบจะมีผลสัมฤทธิ์การเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มที่ใช้ภาพการ์ตูนที่ไม่มีฉากประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริวิรัตน์ หน่ายมี (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 90.75/90.07 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

พัชรินทร์ จันทรพิทักษ์พร (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนเขียนภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 89.22 / 89.22 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

1.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เซนต์ โรแมน (St. Romain. 1975) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความแตกต่างของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับสิ่งเร้าต่างกันคือ ใช้การอภิปราย การใช้ภาพยนตร์และภาพนิ่งเป็นสิ่งเร้าในการเขียนแบบสร้างสรรค์ ทำการทดลองกับเด็กประถมศึกษาโดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองให้เลือกเรื่องเอง กำหนดเรื่องให้อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน ใช้รูปภาพ อภิปรายและดูภาพที่สัมพันธ์กับเรื่อง ส่วนกลุ่มควบคุมให้กำหนดเรื่องเอง กำหนดเรื่องให้ และกำหนดให้เขียนต่อไปเรื่อย ๆ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความสามารถทางการเขียนไม่แตกต่างกัน แต่วิธีอภิปรายในกลุ่มทดลองทำให้เกิดความคิดริเริ่มในการเขียนสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มทดลอง

ไวโร (Vairo. 1976) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเขียนเชิงสร้างสรรค์กับทักษะทางภาษาด้านความเข้าใจในการอ่าน การใช้ภาษา คำศัพท์และการสะกดคำของนักเรียนเกรด 4, 6 และ 8 จำนวน 280 คน ในโรงเรียนของรัฐเพนซิลวาเนีย ผลการวิจัยพบว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์กับทักษะทางภาษาในด้านต่าง ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 3 ระดับชั้น

โวลเตอร์ (Wolter. 1976) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นยังไม่มีทักษะในการเขียนทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะสำหรับการให้เขียนอัตชีวประวัติ แล้วครูคอยให้การเสริมแรงเพื่อช่วยให้นักเรียนได้ปรับปรุงวิธีการเขียนและช่วยให้นักเรียนได้รู้จักวิธีการประเมินผลตนเองในการเขียนอยู่เสมอ โดยจัดทำเป็นแผนภูมิแสดงความก้าวหน้าในการเขียนของตนจะให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่คอยรับฟังคำติชมจากครูอยู่ฝ่ายเดียว

โทเรียน (Torian. 1977) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและประเมินผลกระบวนการสอนทักษะความคิดจินตนาการด้วยตนเอง โดยใช้โปรแกรมการเขียนอย่างสร้างสรรค์ C.W.P. (Creative Writing Program) ของนักเรียนระดับกลางในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. โปรแกรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ C.W.P. สามารถพัฒนาความคิดด้านจินตนาการของนักเรียนในกลุ่มทดลองได้

2. นักเรียนในกลุ่มทดลองพอใจการแต่งบทหรือยกเรื่องในโปรแกรมการเขียนเชิงสร้างสรรค์ C.W.P. เป็นอย่างมากเพราะทำให้นักเรียนมีอิสระในการแสดงออกด้านจินตนาการของแต่ละบุคคลในการถ่ายทอดความรู้สึก รูปแบบการเขียน ตลอดจนเลือกใช้คำในการเขียน
3. บรรยากาศในการเขียนมีความจำเป็นมากสำหรับการสอนเชิงสร้างสรรค์
4. ภาษาจะเป็นสื่อสำคัญที่จะช่วยในการถ่ายทอดความคิดด้านจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนแต่ละคน

แคมป์เบลล์ และวิลลิส (Campbell and Willis. 1978) ได้ทำการวิจัยเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยจัดทำโครงการให้นักเรียนเกรด 5 ได้ฝึกเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์ ประมาณวันละ 20 นาที โดยครูเป็นผู้กำหนดหัวข้อให้นักเรียนเขียนและอธิบายวิธีการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้กับเด็กและตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออ จำนวนทิศทางการคิด (ความคิดริเริ่ม) และความคล่องในการคิด ตามแนวของทอร์แรนซ์ หลังจากนั้นอีก 10 วันได้ทดลองใช้แบบฝึกการเขียนและเทคนิคการเสริมแรง ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้พัฒนาขึ้นทั้ง 3 ด้าน และความก้าวหน้านั้นยังคงทนอยู่ แม้นักเรียนจะไม่ได้รับการเสริมแรงอีกแล้วก็ตาม

โอเวน (Owens. 1978) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนเกรด 3 ที่มีต่อทักษะในการติดต่อสื่อสาร โดยให้ฝึกเขียนจากโปรแกรมการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่ากลุ่มควบคุม และนักเรียนหญิงมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากกว่านักเรียนชาย

คินเน (Kenney. 1979) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และปีที่ 6 จำนวน 276 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง เกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชอบเลือกเรื่องที่จะเขียนด้วยตนเอง 61.40 % นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชอบเลือกเรื่องที่จะเขียนด้วยตนเอง 80.40 % นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ใช้เวลาในการเขียนเรื่องต่อเนื่องกันจนจบ คิดเป็น 57.20 % และ 43.40 % ตามลำดับ ความยากในการเขียนเรื่องสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คือการรวบรวมความคิด เวลานั้น ขาดเครื่องมือที่จะช่วยในการเขียนคำศัพท์และไม่มีสมาธิเนื่องจากเสียงรบกวน ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหาเช่นเดียวกันและมีปัญหาเพิ่มขึ้นมาบ้างในเรื่องการกำหนดเหตุการณ์และอุปนิสัยของตัวละคร

มาร์ก และ โรเบิร์ต (Mark and Robert. 1985) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเที่ยงและความตรงของการคิด ความคิดริเริ่มในการคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่มีพรสวรรค์และไม่มีพรสวรรค์เกี่ยวกับ

วิชาการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, 6 และ 7 จำนวน 225 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำความคิดริเริ่มต่ำ 56 คน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำความคิดริเริ่มสูง 57 คน กลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงความคิดริเริ่มต่ำ 56 คน และกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงความคิดริเริ่มสูง 56 คน ทำการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ วอลลาซและโคแกน จำนวน 3 ฉบับ คือ 1.ยกตัวอย่าง 2.การใช้ประโยชน์ 3.สิ่งที่เหมือนกัน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ในข้อคำถาม และในแบบทดสอบมีความสัมพันธ์กับเด็กที่มีพรสวรรค์ทางวิชาการ โดยที่ความคิดริเริ่มเป็นส่วนประกอบของระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลของการคิด

ชยานาฮาน (Shanahan, 1987) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับความสามารถในการคิดและเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 128 คน โดยกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 32 คน และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม กลุ่มละ 32 คน กลุ่มทดลองใช้คอมพิวเตอร์เพื่อจัดเตรียมคำสำหรับการคิดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในแต่ละกลุ่มใช้แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ทำการทดสอบก่อนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ไม่สามารถทำให้การคิดสร้างสรรค์หรือการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดีขึ้น

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่กล่าวมาทั้งหมดส่วนใหญ่แล้วจะมีการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และแสดงออกโดยการเขียน ซึ่งสิ่งเร้าที่ใช้เป็นสื่อมี 4 ประเภท ได้แก่ ภาพ ภาษา สัญลักษณ์ และพฤติกรรมต่าง ๆ กันซึ่งสิ่งเร้าด้านพฤติกรรมนั้นรวมไปถึงบทบาทของครูผู้สอน การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วย ซึ่งการกระตุ้นนักเรียนด้วยสิ่งเร้าทุกประเภทให้ครบถ้วนจะทำให้ให้นักเรียนมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้นและเป็นการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ

2. แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์

2.1 งานวิจัยในประเทศ

✓ ยูพา ขนอนคราม (2519) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ ด้านร้อยกรอง สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยสร้างแบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ด้าน ร้อยกรองตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด แล้วหาประสิทธิภาพของแบบฝึกโดยการออกแบบสอบถาม ตามความคิดเห็นของครูประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความคิดเห็น ว่าแบบฝึกการเขียนนี้เป็นแบบฝึกที่นำไปใช้ประกอบการสอนร้อยกรองในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ได้อย่างเหมาะสม

ประชุมพร ศุกรเจริญ (2520) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกหัดการเขียนแบบ สร้างสรรค์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เป็นการศึกษาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนแบบ สร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด รวม 18 ฉบับ ทดลองกับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโรงเรียนสวนหลวง จำนวน 81 คน ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาก่อนและหลังการเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าแบบฝึกการเขียนแบบ สร้างสรรค์ที่สร้างมีประสิทธิภาพเหมาะสมที่จะใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

✓ นราวัลย์ พูนพิพัฒน์ (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียน เชิงสร้างสรรค์โดยใช้ร้อยกรองร่วมสมัยในการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย โดยสร้างแบบฝึกแล้วหาประสิทธิภาพของแบบฝึกนั้น ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกมี ประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนมากกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน

พเยาว์ ทักษิณ (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่นักเรียนเขียนได้ อย่างอิสระกับครูเป็นผู้กำหนดเรื่อง ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการใช้แบบฝึกการเขียน เชิงสร้างสรรค์ มีความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกที่ครูเป็น ผู้กำหนดเรื่อง

✓ พิศวาท ลัดดากุล (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนร้อยแก้ว เชิงสร้างสรรค์ เพื่อการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน การทดลองเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา จำนวน 40 คน ผลการ วิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนร้อยแก้วเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.37/81.05

หมายความว่า นักเรียนสามารถทำแบบฝึกทักษะได้ถูกต้องโดยเฉลี่ย ร้อยละ 84.37 และสามารถทำข้อสอบหลังการเรียนโดยใช้แบบฝึกได้ถูกต้อง ร้อยละ 81.05 แบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมากกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

จิไล ชินวงศ์ (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีรถไฟ จ.นครราชสีมา ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกและไม่ใช้แบบฝึก ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช้แบบฝึกการเขียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประทีป ศิริบังกช (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การสอนเรียงความแบบปกติกับใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเรียงความสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิมลิม โกวิทานูร (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทักษะคิดและพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์กับแบบฝึกการเขียนอย่างเอกนัย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างเอกนัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์ และนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์มีทัศนคติต่อการเขียนหลังการสอนดีกว่าก่อนสอน และมีคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ทางด้านภาษา ความคล่องในการคิด และความคิดยืดหยุ่นสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนสอน

กิฟลี วรรณจีย์ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนบทร้อยกรอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ กับการใช้แบบฝึกตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์มีความคิดสร้างสรรค์ทางการเขียนบทร้อยกรองสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนบทร้อยกรองสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปาริชาติ สุขประเสริฐ (2536) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถทาง การเขียนเชิงสร้างสรรค์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอน โดยการใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับการใช้กิจกรรมตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยการใช้แบบฝึกเสริมทักษะมี

ความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามคู่มือ ครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยการใช้แบบฝึกเสริมทักษะมีแรงจูงใจ

ใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้กิจกรรมตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยการใช้แบบฝึกเสริมทักษะ มี

ความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยการใช้แบบฝึกเสริมทักษะมีแรงจูงใจ

ใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประภาพรณ เสงี่ยม (2537) ได้ทำการได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างแบบฝึกการเขียน แบบสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียน แบบสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการ ฝึกโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับการฝึกโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบ สร้างสรรค์ตามคู่มือครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนพระสมุทร เจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 70 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีความสามารถในการเขียนแบบสร้างสรรค์และความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิรฐา ชิตประสงค์ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียน แบบสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒประสานมิตร ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพสูงอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

แสงระวี น้อยประสิทธิ์ (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาและ ผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้แบบฝึกการเขียนเชิง สร้างสรรค์ที่เป็นภาพการ์ตูน ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการเขียนเรียงความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรรณิการ์ พลยุทธ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสื่อ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดลาดปลาเค้า กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คะแนนในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ก่อนฝึกและหลังฝึกของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ประไพศรี พุ่มจันทร์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบฝึกในด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตจากครูจำนวน 10 คน มีความคิดเห็นว่าแบบฝึกความเหมาะสมมากที่สุดทุกด้าน และนักเรียนจำนวน 30 คน มีความคิดเห็นว่า แบบฝึกมีความเหมาะสมปานกลางถึงมาก

ชโลบล ทศวิล (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทางภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทางภาษาไทย ภายหลังจากสอนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทางภาษาไทยหลังจากทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ (ชัชวาลย์)

บาลเก (Bahlke. 1969) ได้ทำการประเมินผลโครงการ ที่ทำการทดลองใช้แบบฝึกที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ผลการประเมินพบว่า การใช้แบบฝึกที่สร้างขึ้นมีผลต่อพัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นเพียงบางส่วนหรือในหลายส่วนของโครงการ และมีข้อสังเกตว่าการฝึกบางแบบฝึกมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลวิธีในการเสริมแรงในรูปของการให้คะแนนด้วย

เคอร์นส์ (Kearns. 1979) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการผ่อนคลายและการชี้นำจินตนาการที่มีต่อการคิด และการเขียนแบบสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีพรสวรรค์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองให้เรียนโดยใช้แบบฝึกหัดเพื่อผ่อนคลายสมองและชี้นำด้านจินตนาการ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งกำหนดให้เรียนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการทางวิทยาศาสตร์ จากนั้นให้ทำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถของความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความแตกต่างนี้มีความสอดคล้องกันทั้งในระดับชั้น ขอบข่ายความสามารถ และความคิดริเริ่ม นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้รับคะแนนเฉลี่ยด้านความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนชั้นอื่น ๆ

จากผลการวิจัยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์พอสรุปได้ว่าแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนหรือสิ่งเร้าประเภทภาพและภาษา ถ้าถูกสร้างขึ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้องตามขั้นตอนและใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะและความพร้อมของนักเรียนแล้วจะให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาและมีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น